

Rute 80

RØD UNGDOMS MAGASIN

Nr. 4, 198
21. årgang
Pris: 10 kr.

HAGENS

GIFTIGE

UTSLIPP

« RETTSSTATEN » N O R G E

Det er vanskelig å spå, særlig om framtida, heter det. Å beskrive nåtida er tydeligvis ikke noe lettere. De siste ukens presseoppslag har imidlertid avdekket at det er desto mer interessant å komme med avsløringer om fortida.

«Dra til Helvete», skreik Haakon Lie fra sin residens i Florida, da representanter for norsk presse og kringkasting greip sine respektive notatblokker og mikrofoner i henrykkelse over avsløringene om DNA-haukens høyst tvilsomme kontaktnett som partisekretær etter andre verdenskrig.

Omfanget av overvåkinga av fagbevegelsen og den politiske venstresida i tida etter krigen, er i ferd med å komme på bordet, og er derfor «godt stoff» i pressa. Og det er både viktig og bra.

Men når store deler av norsk presse lar det historiske suset fra etterkrigstida overdøve nåtida, når overvåkinga av venstresida og arbeiderbevegelsen ikke blir satt i riktig perspektiv og i sammenheng med det som skjer i dag, blir avsløringene ufarliggjort, og sannheten om DNA's jakt på arbeiderledere blir bare ei interessant fortelling, hvor det eneste man husker i ettertid er at Haakon Lie banna på TV.

At fagbevegelsen og venstresida fortsatt kontrolleres, at politiske ungdomsmiljøer som for eksempel Blitz og AFO i Oslo holdes under konstant oppsikt, utsettes for ubegrunna razziaer, og stemples som kriminelle, brutale demonstranter og voldelige husokkupanter, er fakta som VG og Dagbladet ikke kan komme med «avsløringer» om. For da må de begynne å stille spørsmålsteget ved det som skjer, og ikke nøye seg med å blåse opp feite overskrifter med liten sannhetsverdi.

Boregerskapets løpgutter i Akersgata skjuler sannheten om «rettsstaten» Norge egentlige vansirde ansikt.

Lar vi disse få være historieskrivere, vil det trulig gå nye 40 år før vi får lese om den forfølgninga av venstresida og radikale ungdomsmiljøer som pågår i dag.

ANITA HANEBO

Røde 80
RØD UNGDOMS MAGASIN

Redaktør og ansvarlig utgiver: Leif Steinholt. Medarbeidere dette nummer: Nicolay B. Johansen, Katrine Malmo, Torill Storvestre, Halvor Bjørngård og Anita Hanebo. Lay-out: Jorunn Storehaug, Kristin M. Johansen, Anita Hanebo og Katrine Malmo. Sats og trykk: A.S Duplotrykk.
Adresse: Postboks 4702, 0506 Sofienberg, OSLO 5. Telefon (02) 37 73 50. Abonnement kr. 40 helår, (6 numre hvorav ett dobbelt-nummer).
Signerte artikler står for forfatterens egen regning og behøver ikke være sammenfallende for Rød Ungdoms syn. Ettertrykk tillatt hvis kilde oppgis.
Rød Ungdom, postboks 610 Sentrum, 0106 OSLO 1. Telefon (02) 37 73 50.

G L I M T

Bordflagg i silke

Høyre har hatt salg på effekter med gammel Høyre-logo, en logo som jo sant og si ikke kunne forbindes til anna enn det mest stivbeinte embetsmannshøre, kårrekt og firkanta i formene som den var. Men ikke nå lenger, med flagrende silkebånd a la Arbeiderpartiets valgkamp i pastell.

Sjøl falt vi fullstendig for *Bordflagg i silke, størrelse 12 ganger 18 cm på 45 cm høy forniklet stang med marmorfot*, til den latterlig lave pris av 62 kr. Så hvis de ikke er utsolgt ennå, har du fortsatt sjansen til å sikre deg en prydgjenstand som vi regner som et *must* for ethvert respektabelt hjem.

To menneskesyn

Folkeaksjonen mot Hasj (FMH) gir utbladet *fmh ENERGI*, som vi gjerne gjør flere oppmerksom på. Her går man på lederplass hardt ut mot Fremskrittspartiet, og vi siterer uten kommentarer:

«For FMH er vårt nei til hasj først og fremst knytta til at ungdom må og vil ta ansvaret for framtida, og vårt ansvar for hverandre - solidaritet. Rusmidler er undertrykkende, og de som

Vi tar ansvar for framtiden.

fremmer undertrykking er undertrykkere.

Kampen mot hasj er derfor nært knytta til kampen for ei bedre framtid - med trygghet og omsorg, opplevelser og spenning.

Det er ett menneskesyn.

Ja til livet?

Ved dette kommunevalget har vi klart og tydelig opplevd hvordan et stikk motsatt menneskesyn har sitt eget parti og vinner stemmer på grunn av fordommer, dumhet, forakt for «svakheter» og en økonomisk egoisme.

Ungdoms- og andre organisasjoner som nå ikke klart, markert og entydig sier NEI TIL FREMSKRITTSPARTIET har ekskludert seg sjøl fra enhver deltakelse i arbeidet mot sosial urettferdighet og undertrykking. De kan ikke være troverdige f.eks. i kampen mot narkotika.»

Nye ungdoms-opprørere?

Etter denne høyst berettigta kraftsalva, slipper vi til Fremskrittspartiets Ungdoms leder Tor Mikkelt Wara (som også får breie seg et anna sted i Rute 80), som i bladet (med det misvisende navnet) *Fremskritt* sier:

«Videre vil jeg understreke at vi i FrPU også i fremtiden vil være de nye ungdomsopprørerne, som protesterer mot reguleringer og formyndermentalitet. 68-generasjonen ville ha fri sex, vi vil ha frihet».

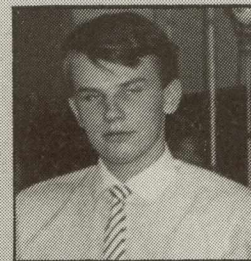
Vi noterer med dette at FrPU i tillegg til å utrope seg sjøl til «frihetens siste skanse» også prøver å legge beslag på hedersbetegnelsen «opprører», og tar det som nok et bevis på at sansen for anstendig oppførsel ligger på et lavmål der i gården.

RV-opprøret!

Opprør II?

Om det var Wara og hans Frupere forskeren Lars Grue hadde i tankene da han navnga sin ungdomsundersøkelse vites ikke, i alle fall har verket fått navnet *Ungdom uten opprør*?. Skal vi tolke spørsmålsteget som et tegn på håp fra en gammel, frustrert radikaler?

En ungdom uten opprør?

Blant et vell av statistikker over alt fra «Hva engasjerer ungdom» til «Personer en vil snakke med i tilfelle et personlig problem», tar vi med en som stiller følgende spørsmål: Er du enig i påstanden om

at alle unge idag har like muligheter til utdanning og til å komme seg frem?

Her svarer 54 prosent at de er helt eller delvis enig i påstanden, mens 43 prosent erklærer seg delvis eller helt uenig. Og svarea deler seg etter kjønn: Mens 20 prosent av guttene var helt enig, var 13 prosent av jentene det samme. Omvendt var 21 prosent av jentene og 15 prosent av guttene helt uenig i at det er like muligheter.

Heia Buskerud!

Mao Zedongs tese «Hans for tall» dukka opp i vår erindring da vi i skolevalgundersøkelsen (forøvrig utarbeida av AUF og Unge Høyre) kom over stemmetalla fra folkehøgskolene i Buskerud. Nå omfatter undersøkelsen bare to skoler, men likevel:

Sjøl om Arbeiderpartiet kom på topp med 27,9 prosent, var det et veritabelt ras fra de 49,1 prosentene de fikk i 1985. Men Ap har kjent pusten i nakken, for på delt andreplass (med SV) fant vi RV, på 25 blank, opp fra 5,3 i 85. Og ikke minst gleda sisteplasen, hvor Fremskrittspartiet sine 0,000 prosentpoeng så absolutt var partiet verdig.

Fritt valg...

Vi sender våre hjerteligste gratulasjoner til Buskeruds folkehøgskoleelever!

FOTO: GEIR JOHNSEN

FOTO: KLASSEKAMPEN

FOTO: KLASSEKAMPEN

FOTO: HALVORBJØRNGÅRD

INN H O L D

TEMA

For å forstå Fremskrittspartiets politikk er det nødvendig å forstå Arbeiderpartiet, skriver Claus Jervel 8 - 9

Vi er blitt beskyldt for å være flyktningefientlige. Men er det noen grupper vi ikke blir beskyldt for å være fiende av? Det skyldes at vi aldri har vært redd for å si: Hvor skal pengene tas fra? Da må det være legitimt å sette grupper opp mot kvarandre, sier Tor Mikkell Wara. 12 - 13

SKOLE

Tidligere var ungdomsskolen delt i tre nivåer, eller kursplaner. Er det egentlig det Hordaland Gymnasiastutval ønsker tilbake? 16

KULTUR

«Maus» ser ikke ut som tegneserier flest. Den er liten og tykk, den er hverken morosom eller vakker, men nok et bevis på at tegneserier er et medium for folk som har noe å fortelle. 19

GLASNOST

En reell Glasnost vil det bare bli hvis folket sjøl tar makta, skriver Asgeir V. Ramsfjell. 20 - 21

POTRETT

Jeg føler et ansvar for at de tingene vi gjør i større grad kan påvirke flere, sier Dag Thoresen, elevrådsleder på Norges største yrkesskole. 23 - 23

FORØVRIG

Når grepet strammes 4 Falske flyktninger 5 Dikt i Ruta, Gjesteskrivent 17

Falske flyktninger?

IFØLGER JUSTISDEPARTEMEN-
tet er bortimot 80% av de som søker
politisk asyl i Norge «falske» flykt-
ninger. Det vil si at man mener at de ikke er
forfulgt i hjemlandet, men kommer hit til
landet for å tjene penger og få et bedre liv,
rent materielt.

Dette er et kjærkomment argument som
FrP. bruker flittig, og som serveres oss fra
TV og aviser nesten daglig. Denne påstan-
den kommer fra Arbeiderpartiet, og er blitt
til en offentlig sannhet om snyltere som
kommer hit for å leve godt på vår velstand
uten å ha fortjent det.

Hvilke undersøkelser er disse antakelse-
ne så basert på? Ingen. Det er løse antakel-
ser, og ren gjetning som bestemmer
framtida til mennesker som har flykta og
søker et liv i sikkerhet. De regjeringene som
undertrykker og forfølger blir brukt som
sannhetsvitner i myndighetenes avgjørel-
ser.

I følge fremmedlovens paragraf 2, annet
ledd er politisk flyktning utlending som i
sitt hjemland «med rette frykter for politisk
forfølgelse. Med politisk forfølgelse forstås
at noen på grunn av rase, religion, nasjo-
nalitet, politisk oppfatning, medlemskap i
en spesiell sosial gruppe eller av andre poli-
tiske grunner utsettes for forfølgelse som
retter seg mot hans liv eller frihet eller for-
øvrig er av alvorlig art, og likedan at noen
p.g.a. begått politisk forbrytelse kan utset-
tes for en streng straff». Det heter videre at
politisk flyktning skal gis fristed (asyl), som
innebærer innreise, oppholds og arbeids
tillatelse, samt vern mot avvisning og utvis-
ning.

Disse regler og definisjoner skal følges
når asylsøknader skal behandles, samtidig
som hvert enkelt tilfelle skal behandles indi-
viduelt. Det betyr at tilfellet til hver Tamil
skal behandles for seg, og at Tamilene ikke
skal vurderes som gruppe og sees under ett.

Videre har Norge noe som heter 1. asyl-
land regelen. Det vil si at asylsøkere som har
oppholdt seg i et annet land før de kommer
til Norge, skal sendes tilbake til dette lan-
det. Deres asylsøknad vil ikke bli behandla
i Norge.

Denne regelen kan i likhet med andre
regler tolkes på forskjellige måter, og tolkes
forskjellig utfra gjeldende politikk. I følge
Berit Fosheim i Justisdepartementet er det
uinteressant hvor lenge en asylsøker har
oppholdt seg i et annet land før ankomst til
Norge. Et tredagers opphold/ mellomlan-
ding i London vil i enkelte tilfeller kvalifise-
re for tilbakesending dit.

TILFELDIGHETER AVGJØR

Når det gjelder spørsmålet om hvem som er
forfulgte og hvem som ikke er det, er det i
stor grad tilfeldigheter og antakelser som
avgjør. Amnesty blir sjelden hørt, det er
norske myndigheter som vet best. For eks-
empel sier Amnesty at Kosova-albanerne i
Jugoslavia er forfulgte og blir utsatt for tra-
kasseringer, fengsling og tortur. Men den
norske ambassadøren i Jugoslavia sier at

dette ikke er tilfelle, og det samme sier jogu-
slaviske myndigheter.

På dette grunnlaget velger Norge å utvise
900 Kosova-albanere, og sende dem tilbake
til Jugoslavia. Sjøl om flere av dem bevis-
lig er i direkte livsfare. Fordi de har fått
garanti fra de myndighetene som forfølger
dem. En vilkårlig behandling, som dessuten
ikke har vært individuell, har avgjort fram-
tida til disse flyktningene. *Den overordna
målsettinga for norske myndigheter er blitt
å stenge ute, ikke å holde våre internasjonale
forpliktelser og ta ansvar for verdens
flyktninger.*

Gro Harlem Brundtland sa tidligere i
høst at tamilene skulle sendes tilbake til Sri
Lanka fordi fredsplanen for området som
skulle overvåkes av India betydde at tamile-
ne ville være i sikkerhet. Da denne uttalel-
sen kom hadde det allerede i mange dager
pågått regelrett slakting av tamiler, fordi
den tamilske geriljaen nekta å gi fra seg
våpnene sine. Tidligere allierte indiske styr-
ker ville tvinge tamilene til taushet, og
oppretholde «freden» med enda mer bein-
hard undertrykking. I dagene etterpå var
verdenspressa full av skrekkehistorier om
slakting av tamiler, noe som fikk Dagbladet
til å spørre seg om Brundtland hadde stilt
med et gammelt manus da hun skulle be-
grunne tilbakesendelsen av tamiler. FNs
høykommisær for flyktninger ber Norge
om ikke å sende tilbake tamilske flyktnin-
ger.

Dette er nok et eksempel på en skrem-
mende kunnskapsløshet. For statsministe-
ren er det viktigste å bli kvitt noen
flyktninger, ikke å undersøke virkeligheta
på en forsvarlig måte.

CHILE

Representanter for den norske regjeringa
holder taler for opposisjonen og mot Pino-
chets diktatur i Chile når det er politisk
passende. På den andre sida sender Norge
Chilenske flyktninger tilbake til Chile og
den samme Pinochets fengsler. For disse
flyktningene er nemlig ikke *ordentlige*
flyktninger. For det vet det kongelige nors-
ke arbeiderparti.

Det regjeringa egentlig sier ved å prakti-
sere denne politikken, er at det *ikke* er
fascistisk diktatur i Chile. Hvis medlemmer
av det partiet som prøvde å likvidere Pino-
chet for et år siden ikke er forfulgte, da må
det jo være et fantastisk demokrati i dette
landet. Og nå har regjeringa avslått søknad-
en om politisk asyl for medlemmer av
dette partiet. Seks av dem som sultestreika
i lambertseter kirke har fått avslag, mens
ytterligere to har fått avslag tidligere, og nå
har oppholds tillatelse mens anken blir be-
handla.

Dette er mennesker som har vært utsatt
for forfølgelser og trakasseringer. Proble-
met deres er at ikke alle kan vise fram
skuddsår eller synlige tegn på tortur. Noen
stakk av for å slippe å komme i den situasjo-
nen at de ble torturert for å avsløre kamera-
ter. «Ivan» som som ble intervjuet i forrige
Rute 80, lever idag i total usikkerhet. Angs-

FOTO: KLASSEKAMPEN

*Representanter for den norske regjeringa holder ta-
ler for opposisjonen og mot Pinochets diktatur i
Chile når det er politisk passende. På den andre sida
sender Norge Chilenske flyktninger tilbake til Chile
og den samme Pinochets fengsler.*

ten plager ham og vennene hans hver natt.
Noen av dem har allerede fått avslag, og in-
genting tyder på at han vil få positivt svar.
For regjeringa har som politisk målsetting å
sende tilbake flest mulig chilenerne.

Det er ganske paradoksalt at myndighe-
tene på den ene siden sier at Chile er et
fascistisk diktatur, mens de på den andre
siden sier at sier at det er et trygt land å sen-
de politisk opposisjonelle tilbake til...

Seks Iranere ble nylig sendt tilbake til
Tyrkia, etter å ha vært i Norge i 4 dager.
Norske myndigheter har tidligere sagt at
dette ikke skal skje, fordi det hender at Tyr-
kia sender folk tilbake til Iran.

Norge har også nylig avslått søknaden til
en tyrkisk kurder, fordi han heller ikke er
«ekte» flyktning i etter norsk definisjon.
Da nytter det forsvinnende lite at norske

myndigheter fordømmer Tyrkia nå og da i
internasjonale fora.

Myndighetene tegner opp et verdensbil-
de som er ganske fantastisk. Det virker som
det ikke foregår kriger i verden, at fascistis-
ke diktaturer ikke undertrykker, men at
verden er prega av en «migrasjonsstrøm»
av folk med et brennende ønske om å befol-
ke vårt land. Sånn er det ikke. Men Frem-
skrittpartiet får vann på mølla. AP kan
gjærne fortsette å hyle forskrekka over
Fr.P. og «fremmedfrykten i folket», men
så lenge de fortsetter å føre den politikken
de gjør, og stenger ute i stedet for å ta an-
svar, er det faktisk de som har skylda for
det som skjer.

TORIL STORVESTRE

I DEN SENERE TID HAR «RETT-
staten» Norge endret utsene, de milde
og pene formuleringene har endret seg
til, passtvang for innvandrere, oppsigelser
for tillitsvalgte og razzia og trakassering av
venstreorienterte miljøer (les, terrorister).

Når makta ikke synes at det går så glatt
som det bør, ja da må de fine festtalene set-
tes til side, de prektige formuleringene om
demokrati, ytringsfrihet og toleranse blir
med letthet omgjort til lov og orden, renhet
og disiplin.

For skal Norge være et lykkelig land å bo
i for de store herrene, så kreves det at vi blir
snille gutter og jenter som stiller oss bakerst
i køa, ikke krever så mye. Hverken når det
gjelder lønn, ytringsfrihet eller at vi synes
det er for jævlig at folk fra 3.verden land
blir send tilbake, til forfølgelse og tortur.

Det er forsåvidt greit at du snakker om
solidaritet og lik lønn for likt arbeid, men
når du begynner å bli så ytterliggående at du
krever det, da får du den smekken over fin-
grene som du fortjener.

Norge er idag et land som må gjennom-
føre store endringer av produksjon og
samfunn. Borgerskapet synes det begynner
å bli for dyrt å produsere her i landet, kost-
nadene står ikke i stil med den profitten som
hentes ut. Derfor synes disse herrene at det
er på tide å få litt fortgang inntjeninga, men
skal det være mulig er det en forutsetning
at vanlige folk som meg og deg blir litt mere
disiplinerte, at vi får den nødvendige krise-
forståelsen, som Gunnar Berge kaller
det. En slik kriseforståels oppstår ikke bare
gjennom at avisspaltene er fylt med tåke-
prat, men må få sitt konkrete uttrykk både
praktisk og juridisk. De praktiske resultatene
er at tillitsvalgte blir sparka når de slåss
for fagforeningskameratens rettigheter og
krav, juridisk kommer det til uttrykk
gjennom den nye utlendingeloven, som er
et rabiat angrep på elementære menneske-
rettigheter, eller at de organiserte politiske-
miljøene på venstresida blir knebla
gjennom usakelige arrestasjoner, mistan-
ker og razziaer.

Mitt poeng er at de angrepa som skjer,
om det er på tillitsvalgte, innvandrere eller
Blitz-miljøet så er det ikke et angrep på dem
som individer, men først og fremst et an-
grep mot vanlige folk i Norge. For hvert
angrep er et tilbakeslag på de rettigheter
som generasjoner av arbeidsfolk har kjem-
pet tilseg gjennom mange års kamp.
Rammen for fri ytring, for organisering blir
stadig trangere, dette viser bedre enn noe at
«demokratiet» bare er hensiktmessig så len-
ge det tjener makta og deres interesser.

Konkrete hendelser som underbygger
dette:

-Fredag 30. oktober ble Cafe Blitz
hjemmsøkt av politiet, de var på leting etter
bomber og annet interessant utstyr som
kunne ha blitt brukt i de senere tiders de-
monstrasjoner i Oslo, det ble ikke funnet
noe. Politiet oppnådde det som var ønske-
lig, nemlig at Blitz-miljøet ble satt i søkelys-

Når grepet strammes

set etter de siste tidas terrorhandlinger.

-Bergen: To tillitsvalgte får sparken,
årsak illojalitet mot bedriften. De to har
arbeidet ved den samme bedriften i hen-
holdsvis 20 og 30 år, begge var aktive tillits-
valgte.

-Ny utlendingelov ligger framme til hø-
ring. Den innebærer at grensene inn til
Norge blir stengt for søkere fra 3.verden-
land, og at de som allerede har kommet inn,
blir underlagt passtvang.

Summen av dette utgjør at klassekam-
pen skjerper seg. Borgerskapet gidder ikke
lenger å organisere samfunnet med silke-
hansker, nå er det makta som skal rå. Det
spiller liten rolle om disse systematiske hen-
delsene kommer under rubrikken «nødven-
dig», det blir ikke mindre rått av den grunn.

KLASSEKAMP

I den rike oppgangstida etter krigen ble det
hamra fast at klasse samfunnet er på hell
og det harmoniske lykkelige sosialdemo-
kratiske Norge har befestet seg. I den for-
bindelse ble det utvekslet følgende ord
veksling i en skoleklasse: Eleven: Hvis det
er slik at klassekampenstid er over, hvem
var det da som vant? Læreren: Hold kjef
og sitt stille, så skal jeg lære deg hva demo-
krati er. Dette er betegnende for det «klas-
seløse Norge».

Norge har på mange måter hvert et ut-
merket land for borgerskapet, strømmelinje-
forma og homogent. Med et sosialdemo-
krati i ledelsen for alle viktige makt
posisjoner, som har hatt som viktigste
oppgave å tilsøre og tåkelegge klassefor-
holda. De har vært den fremste drivkrafta
for å gjøre arbeiderklassens beste tradisjo-
ner, til et intetsigende tåkeprat, der solidari-
tet har blitt til solidaritet med andre
imperialistiske land, fellesskap har blitt til
parolen: undertrykk og utbytter hånd i
hånd og kamp har blitt til jaget etter mar-
kedsandeler. Ja det hele har munnet ut i: «
leve norges konkurranseevne».

Det er åpenbart at denne ideologien er et
mektig redskap for herskerklassen, og den
blir flittig brukt for å få landet på «fote
igjen»- for at vi skal gå i takt å synge i
sammstemt kor, det er Norge som er bra,
det er Norge som er best osv.

Det er en hake med dette sirkuset, nemlig
at gapet mellom virkligheta og propagan-
daen bare øker. I det så ligger også kimen til
bevissthet og motstand mot dette systemet.

HVA KAN VIGJØRE ?

Når næringslivtoppene og deres sersjanter
beskriver utviklinga. Så virker det som det
er umulig å snu, eller endre kurs, vi må bare
prøve å være med så godt som vi kan. Det
er både en religiøs og maktesløs undertone i
denne framstillinga.

Det vi kan gjøre er være kjerringa mot
strømmen, slå hull på verkbyllen, og holde
fast på at det er mulig å organisere samfun-
net på en mer fornuftig måte.

JOHN M. ØDEGÅRD

SOLID BAKGRUNN FOR EGNE meninger» er et gammelt Aftenposten-slagord. Men hva med Aftenpostens historiske bakgrunn? Går vi til mellomkrigstida, finner vi ei grumsete fortid når det gjelder holdninga til den framvoksende fascismen, og utviklinga i nazi-Tyskland. Og i dag: Ikke for å påstå at Aftenposten støtter innholdet, men de lar trykke annonser som i hattske ordelag angriper asylsøkere og fremmer rasisme.

Den 24. oktober sto ei annonse fra Folkebevegelsen Stopp Innvandringen - undertegna av Jack Erik Kjuus - på trykk på Aftenpostens kultursider. Annonse osar av hets mot flyktninger og asylsøkere. Tidligere i høst tok Aftenposten inn ei lignende annonse fra Kjuus - den gangen under navnet Tverrpolitisk Velgerforbund.

Redaktør Egil Sundar forsvarte da å ta inn annonsa med begrunnelse i ytringsfriheta, men nekta samtidig å ta inn ei annonse fra Rød Ungdom som kritiserte Sundar for å spre rasismen til Velgerforbundet (omtalt i forrige Rute 80). Aftenpostens omsorg for ytringsfriheta kommer også i et merkelig lys når vi veit at avisa f.eks. har nekta å trykke ei annonse hvor bildet viste et eldre par i en intim omfavelse. Det var visstnok støtende. Finner ikke Aftenposten rasisme - i det minste - støtende?

Med dette i minne kan det være på sin plass å se nærmere på de meningene Aftenposten forfekta på ei tid da beslektta svarte strømninger spilte en dominerende rolle i Europa.

OFFENSIVT TALERØR FOR BORGERSKAPET

Da Aftenpostens grunnlegger Christian Schibsted døde i 1878, var det hans sønn Amandus som ble eneeier og daglig leder av avisa. Under hans ledelse fikk Aftenposten etterhvert en klar politisk profil, prega av kamp mot den framvoksende arbeiderbevegelsen, og for borgerskapets næringsinteresser.

Aftenposten var engasjert i organiseringa da partiet Høyre ble danna i 1884, og da spørsmålet om oppløsning av Norges union med Sverige kom på bane rundt århundreskiftet, sto Aftenposten på barrikadene til forsvaret for unionen. Utviklinga av Aftenposten som et offensivt talerør for borgerskapets klasseinteresser kan vi se i sammenheng med eiernes egen klassetilhørighet. Calmeyer/Mathisen skriver i si bok om Aftenposten:

«Avisens grunnlegger, og senere hans sønn, tilhørte begge en raskt voksende klasse av selvstendige næringsdrivere og andre småborgere, som kom til å dominere Kristiania rundt århundreskiftet. Det var markert for Aftenposten og dens omsorg for næringslivet.» Aftenposten stilte offensive krav for et framvoksende norsk borgerskap. Denne bakgrunnen hadde sjølsagt stor betydning for Aftenpostens holdning til de store politiske kampene som prega mellomkrigstida.

POSITIV TIL MUSSOLINI

I 1922 tok fascistene Benito Mussolini over makta i Italia, og Aftenposten kommenterte:

«Men er fascismen det nye politiske system som skal afløse parlamentarismen? Det ved ingen endnu. Vi tror det ikke. Tiden vil vise det. Men fascismen er en kraftig reising af folkets sunde sans og nationale instinkt, fremkaldt af parlamentarismens raaddenskab og kommunismens forsøg paa at skabe anarki».

Spesielt under Frøis Frøisland, som var redaktør fra 1919 til 1930, inntok Aftenposten ei positiv holdning til fascismen og til Mussolinis Italia. Etter en Italia-reise i 1926 skreiv f.eks. Frøisland tre artikler hvor spesielt Mussolini fikk hederlig omtale. Andre medarbeidere skreiv langs den samme linja.

I 1927 måtte Aftenposten erkjenne at Italia var et diktatur, men opp mot farene for en kommunistisk revolusjon var fascis-

Utenfor Stavanger postkontor etter den tyske besettelse i april dagene.

Aftenpostens historie

I 1922 tok fascistene Benito Mussolini over makta i Italia, og Aftenposten kommenterte:

«Men er fascismen det nye politiske system som skal afløse parlamentarismen? Det ved ingen endnu. Vi tror det ikke. Tiden vil vise det. Men fascismen er en kraftig reising af folkets sunde sans og nationale instinkt, fremkaldt af parlamentarismens raaddenskab og kommunismens forsøg paa at skabe anarki».

men langt å foretrekke. Dette ble stående som et hovedsynspunkt i avisas spalter fram til krigsutbruddet i 1940.

Johannes Nesse tok over som redaktør i 1930. Et viktig utgangspunkt for Nesse var det han så på som fellestrekk ved fascisme, nazisme og kommunisme - i første rekke at alle sto for planøkonomi og statskontroll. Sjølv var Nesse en varm forsvarer av en økonomi med minst mulig statlig innblanding. På dette grunnlaget tok han til orde både mot nazismen og kommunismen. Både nazisme og kommunisme er «kollektivistiske retninger, som mer eller mindre utsletter individet og dets rettigheter og samler alt i staten under «solidaritetsens» fryktelige diktatur.» Men om valget skulle stå mellom fascisme og kommunisme, var valget klart: «...da kan valget ikke være tvilsomt. Er vi nødt til å velge foretrekker vi Italia fremfor Russland».

Nesse la en stor del av skylda for framveksten av fascismen og nazismen på at de borgerlige partienes styre hadde forfalt, og at de ga etter for arbeiderbevegelsen og de revolusjonære sine krav. De borgerliges ettergivenhet gir rom for framgang for kommunistene. Dermed hevda Nesse at det er «et intimt åndelig slektskap mellom en Martin Tranmæl (daværende frontfigur i Arbeiderpartiet) og en Adolf Hitler. Den siste er ikke tenkelig uten at folk av den første type hadde bearbeidet grunnen».

HITLER «AVSKJEDIGER FOLK»

I januar 1933 kom Hitler til makta i Tyskland, uten at Aftenposten fant noen grunn til å kommentere det på lederplass. Heller ikke etter riksdagsbrannen i Berlin i februar 1933, som innleda en voldsom terrorbølge mot motstanderne av nazismen, gir Aftenposten noen redaksjonell kommentar. Avisas korrespondent Axel Thorstad slår heller fast at brannen var ei «kommunistisk hevnakt».

Dette var også Hitlers framstilling. Formannen for kommunistenes riksdagsgruppe, Ernst Torgler, de tre bulgarske kommunistene Dimitrov, Popov og Tanev, og Marius van der Lubbe, en nederlander med svekkede åndsevner, ble tiltalt for brannen. Rettssaka var lagt opp som en politisk prosess mot kommunister og antinazister, men endte opp med at Torgler og

de tre bulgarerne måtte frifinnes, mens van der Lubbe ble dømt og henretta. Seinere har ei rådende oppfatning blant mange historikere vært at riksdagsbrannen var påsatt av nazistene sjøl, for å få et påskudd til å sette i gang forfølgelser.

Først da parlamentarismen ble avskaffa i mars 1933, reagerte Aftenposten. Man var bekymra, men måtte samtidig forstå bakgrunnen for det som skjedde: Hitler-diktaturet var pressa fram av de borgerliges ettergivenhet overfor sosialister og kommunister: «Samfundets klasse overleses med sociale tiltak som ser bra ut på papiret, men som ødelegger selvoppholdelsesdriften og skaper den drepande mentalitet hvis kjennetegn er: vi krever!».

Calmeyer/Mathisen skriver: «Aftenposten i skjebneåret 1933 er i det hele tatt underlig lesning. Leserne får vite at Hitler nøyer seg med å «avskjedige folk», mens Stalin henretter «illojale» partifunksjonærer. Tyskland har ingen klassekamp. Thalman, Torgler og Ossietzky får utmerket behandling i fengslet. Fangene i konsentrasjonsleiren Dachau blir godt behandlet og leirotterene gjør et sympatisk inntrykk på Axel Thorstad: «Utvisomt mennesker som har en høi tanke bak sin oppdragergjerning». Thorstad har også et eksklusivt intervju med Hitler samme dag det sosialdemokratiske parti blir forbudt».

Ernst Thalman, kommunistpartiets presidentkandidat i 1925 og 32, satt i konsentrasjonsleir til han ble henretta av nazistene i Buchenwald i 1944. Carl von Ossietzky, redaktør, internasjonalt kjent fredsaktivist, og vinner av Nobels Fredspris for 1935, ble satt i konsentrasjonsleir i 1933. Her fikk han tuberkulose, og han ble holdt under konstant politioppsyn til han døde av sjukdom i 1938. «Utmerket behandling», med andre ord.

«EN UKNEKKET TROSS»

Da Aftenpostens medarbeider Kristian Anker Olsen vendte tilbake etter en åtte dagers rundreise i Tyskland i oktober 1933, skreiv han om kommunistledere som var satt i konsentrasjonsleir at de har «en uknekket tross». «Fuglene er således ennu ikke temmet, og vi vil vel ennu ikke på en stund oppleve avviklingen av konsentrasjonsleirene».

Olsen sammenligna videre Roosevelts New Deal-politikk i USA - som kritiseres

for å smake av sosialisme - med Tyskland, og kom fram til at «de økonomiske tiltak i Tysklands kamp mot krisen (har) været mer stillfarende og mer akseptable fra et sunt borgerlig synspunkt». I det hele tatt: «...orden, arbeidsfred og tillit er jo de elementer som kapitalen først og fremst trenger for å trives. Og det har Hitler skaffet dem i første omgang».

Fra kapitalens synspunkt var jo dette også riktig. Hitler-diktaturet var svart terror mot og slavebinding av arbeiderklassen, og jobbetid for en tysk storkapital som krevde «Lebensraum» - rom til å ekspandere. Tyskland bygde seg opp for den 2. verdenskrig.

DEN SPANSKE BORGERKRIG

Den internasjonale kampen mellom fascisme og demokrati tilspissa seg med den spanske borgerkrigen, midt på 30-tallet. Med massiv militær støtte fra Hitler gikk general Franco til angrep på den lovlig valgte Folkefrontregjeringa i Spania. Det ble mer og mer klart at Hitler bygde seg opp for en storkrig.

Aftenpostens kommentar da den spanske regjeringa i 1936 ba Folkeforbundet om hjelp, var: «Ja, det skulle bare mangle at man fikk narret også Folkeforbundet til å ta parti for bolsjevikene, mot de spanske borgerlige... Hvis det vil være sikker på å gå til grunne, så skal det bare gripe inn i den spanske borgerkrig på de rødes side». For Folkefrontregjeringa var i Aftenpostens øyne «en nikkedukke i bolsjevikenes hånd og et viljeløst redskap for lovløse elementer og rene banditter...».

Men Aftenpostens hjerte banka som alltid for norsk næringsliv. Calmeyer/Mathisen skriver: «Avslørende er det at Aftenposten ikke reagerte på fascistenes overgrep i Spania før norske næringsinteresser ble berørt.» Det som hadde skjedd, var at Franco hadde oppbragt 25 norske skip. Og videre: «I samme klasse kommer det faktum at Aftenposten ikke hadde noen negative kommentarer til Hitlers overtakelse i Tyskland før Hitler etter noen måneder ved makten forhøyer tollene på fisk og innfører fettmonopol. Det bekymrer Aftenposten».

DEN POLITISKE KAMPEN I NORGE

På denne tida brukte Aftenposten bevisst utviklinga i Europa i den politiske kampen i Norge. Man advarte mot den «ettergivenhet» overfor sosialister og kommunister og om sosiale reformer som man mente hadde endt opp med at Hitler kom til makta i Tyskland. For å unngå at man i Norge skal bli stilt overfor valget mellom et «svart» og et «rødt» diktatur, er det nødvendig å vise ei fast hand overfor arbeiderbevegelsen og ikke gi etter.

«Men Aftenposten er for frihet», skriver Calmeyer/Mathisen. Det må selvfølgelig være tillatt å fremsette krav. De små i samfunnet skal ha frihet til å kreve, men storborgerskapet skal også ha frihet til å stå fast, til å si nei. Også streikeretten skal bevares. Men - de som «nedlegger arbeidet (skal) også ha full rett til å sulte ihjel uten nogen som helst innblanding fra samfundets side. De skal ha sin frihet og sine menneskerettigheter ubeskåret.»

SLUTTORD

Historiske paralleller skal man som kjent ikke trekke for langt. Men kunnskapen om Aftenpostens mildt sagt tvetydige holdning til framveksten av brune strømninger i tida mellom 1. og 2. verdenskrig blir ikke mindre påtrengende når redaktør Sundar åpner sine spalter for reklame for rasisme og fremmedhat.

LEIF STEINHOLT

Kilder:

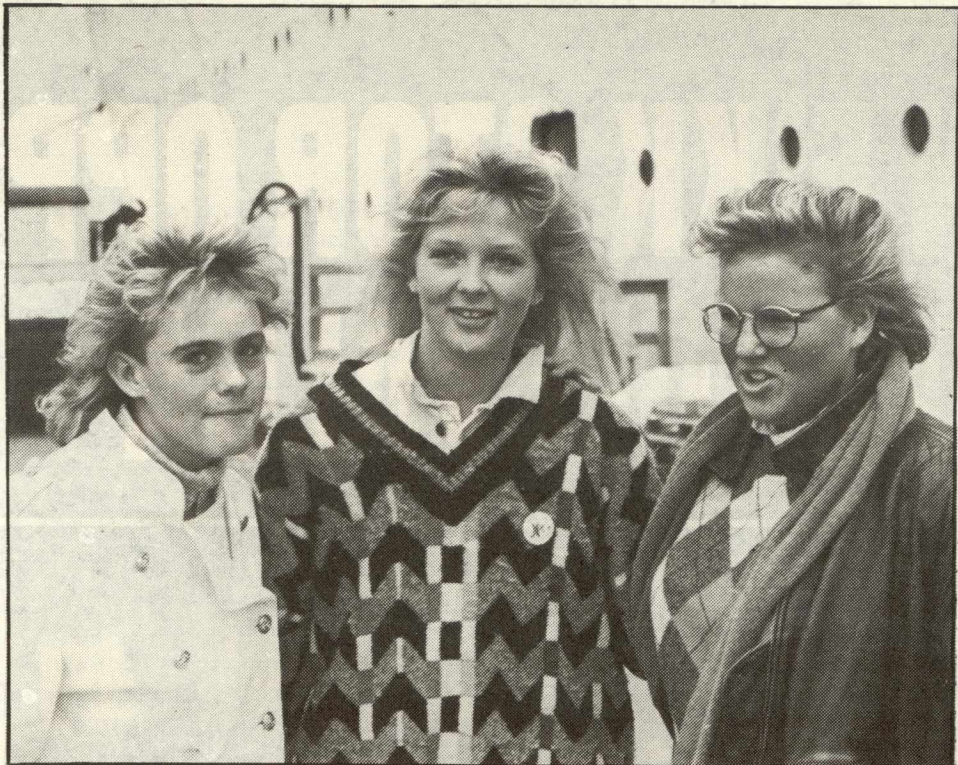
- Bengt Calmeyer/Kjell-Olav Mathisen: *Aftenposten. Pax forlag, 1974.*
- Arne Kjøkkvold: *«Det prektige tyske folk».* Kontrast nr. 3/1966.

CARL I. HAGEN FIKK STOR OPP- SLUTNING VED SKOLEVALGA

20%

FOR FRP'S «FRIHET»

Elin Rasen, Kathrine Nordgård og Cathrine Schulz mener at årsaken til rasismen er knyttet til at folk har lite kunnskaper og og at de er redd.

FOTO: LEIF STEINHOLDT

Mote å stemme Fremskrittspartiet

JEG SYNEST DET ER SJOKKEREN-
de at så mange stemte på Fremskrittspartiet, når vi har så mange innvandrerelever på Sogn!, kommer det fra Cathrine. For på Sogn videregående skole i Oslo - forøvrig Norges største med 4000 elever - høsta FrP godt med stemmer under skolevalget. I likhet med mange andre skoler. På Sogn sto Hagens representant igjen med 27 prosent av elevenes stemmer.

Cathrine Schulz (18) går på helse- og sosiallinja på Sogn. I den samme klassen går også Kathrine Nordgård (15) og Elin Rasen (16). Da Rute 80 snakka med dem, traff vi et trekløver som hadde lite til overs for Fremskrittspartiets politikk.

Som Cathrine sier det: - Carl I. Hagen står jo for en veldig egoistisk politikk, en politikk som bare er for de som tjener godt og er rike, ikke for de som har lite og for samfunnets tapere.

«OPPRØSPARTIET»

- Hvorfor tror dere Fremskrittspartiet gjorde det så bra?

- Carl I. Hagen snakker et enkelt språk, han bruker enkle ord som ungdom forstår. Og han er entusiastisk og får ungdom med seg. Jeg tror ikke at så mange i prinsippet er enig med ham, men han drar folk med seg. For mange blir det «opprørspartiet», og å stemme for noe nytt, stemme mot foreldra, sier Cathrine.

- Jeg tror det er mye mote i å stemme FrP nå, og at mange gjør det på grunn av det, skyter Kathrine inn.

Når vi spør om det var Fremskrittspartiets innvandringspolitikk som var den viktigste stemmesankereren blant ungdom, tror de ikke at det var det som partiet først og fremst scora på. Viktigere er FrPs «image»: Hagens entusiasme og direkte språk, at FrP blir sett på som en representant for noe nytt.

ANTI-RASISTISK ALLMØTE

Etter valget arrangerte elevrådsstyret på Sogn et allmøte for å diskutere rasisme og få i gang anti-rasistisk arbeid på skolen. Møtet samla mellom 1000 og 1500 elever, og det ble blant anna vedtatt å starte ei anti-rasistisk gruppe på skolen. (Mer om dette i «Gjest i Ruta» et anna sted i Rute 80). De tre jentene synes dette er et bra initiativ, og Cathrine har allerede skrevet seg opp på ei liste over folk som vil være med og jobbe i den anti-rasistiske gruppa. Samtidig er de skeptisk til en del av måten allmøtet ble lagt opp på:

- På allmøtet ble det dunka ned på FrP,

men det var ingen derfra til stede. Det skulle heller ha blitt snakka generelt om alle partiene og hva de mener. For jeg tror det er mye både i Høyre og Arbeiderpartiet som egentlig er enige i FrP. Hvis det ikke hadde vært sånn, så hadde flere asylsøkere fått komme til Norge, mener Cathrine.

MANGE REDD FOR RASIST-STEMPEL

- Jeg tror også at det er en god del elever som har ting de er uenige i eller ikke liker med innvandring, som de ikke tør si fordi du da fort blir stempla som rasist, sier Elin.

- Ja, da tror jeg mange heller holder kjeft, sier Cathrine. Og vi må jo kunne si ting som er negativt om innvandrere på samme måten som om svensker eller nordmenn, uten å bli stempla som rasister.

Her følger en lengre diskusjon om problemer som kan oppstå når gutter fra en anna kultur og med et anna kvinnesyn enn vårt møter norske jenter med sminke og miniskjørt. Hva kan du si og hva kan du ikke si hvis du f.eks. blir kløpet i rompa av en gutt med mørk hudfarge? Konklusjonen blir at det uansett er feil å rope ut sine forbannelser og bruke f.eks. hudfarga som skjellsord. Men det er riktig å si klart ifra, på samme måte som overfor norske gutter.

FOLK TRENGER KUNNSKAP

- Hvor mye kunnskap har skoleungdom i dag om innvandrere og asylsøkere?

- En del folk veit mye, det så vi på allmøtet. Men de fleste har lite kunnskap. Alle trenger mer informasjon, svarer Cathrine. Og hun sammenligner situasjonen på Persbråten videregående, hvor hun gikk tidligere, med Sogn.

- På Persbråten var det fem vietnamesere, og de var alle adopterte. Der var det også mer rasisme. Men når du får folk fra andre land i din egen klasse, så ser du jo at de ikke er så mye annerledes enn oss. Det blir noe helt anna enn når du bare ser innvandrungs- ungdom når du går nedover Karl Johan, da blir det «ser du de svarte der borte, de tar jobbene våre, de lukter rart». Jeg har ikke merka noe drittsslenging på Sogn, det er mange innvandrere der som du treffer hver dag.

- Hva tror dere er årsaka til rasismen?

- Det er lite kunnskap, folk veit lite, og da blir de redd, sier Cathrine. Og når du f.eks. blir fortalt at innvandrerne tar jobbene våre, så tror du jo på det hvis du ikke veit noe anna. Det hadde i alle fall jeg gjort.

LEIF STEINHOLDT

Kommunevalget i høst gjorde Fremskrittspartiet til det tredje største partiet i Norge. Mange nordmenn gjorde et sprang vekk fra de partiene som har prega etterkrigstidas Norge og stemte på et parti som ikke er helt stuerent. Som Rød Ungdommer hadde jeg sjølsagt foretrukket at folk hadde gått til venstre ved dette valget og stemt Rød Valgallianse. Noen gjorde det, og ga RV sitt beste valgresultat til nå. Allikavel så må jeg innrømme at 1.3 % av stemmene er lite i sammenlikning med Fr.P's 12 %. For meg blir det da viktig å mene noe om det som har skjedd.

Folk i Norge har tre ganger i etterkrigstida virkelig brutt med det vanlige stemmemønsteret. I 1945 fikk NKP over 11 % av stemmene. Gjennom krigen hadde både Sovjet og NKP fått stor respekt for sin innsats mot nazistene. Kommunistene stod for ei klassekamplinj og var villige til å ofre noe. Det gav dem respekt langt utover de som vanligvis så på seg sjøl som kommunister.

At kommunistenes framgang ble tatt alvorlig, kan vi lese om i forbindelse med opprullinga av Arbeiderpartiets etterrettingsarbeid i 50-åra.

I 50-åra hadde Arbeiderpartiet makta i Norge. Det stod i spissen for oppbygginga av «DET NYE NORGE». Det var landet hvor alle motsetninger skulle løses gjennom staten. Norge skulle legges fattigdom og klassekamp bak seg til fordel for velferd og samarbeid.

VELFERDSAMFUNNET

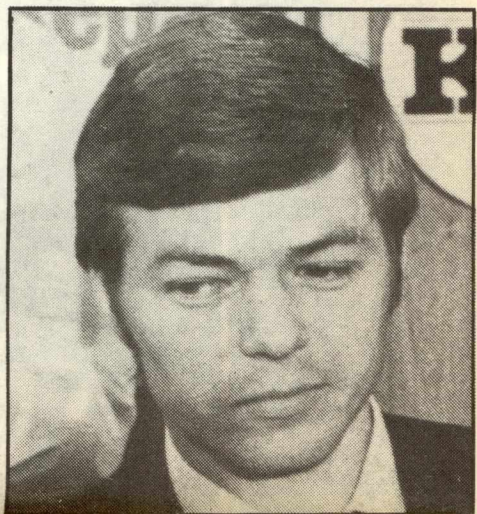
Alle nordmenn skulle få sin egen lille familie med sin egen husmor, sin egen lille leilighet i borettslaget, sin egen lille plass i det store samfunnsmaskineriet. Det nye samfunnet ga oss alt vi trengte så lenge vi fylte den plassen som var bestemt for oss. Derfor var det nødvendig med overvåking av kommunister som ville at fagbevegelsen skulle være arbeidernes talerør og kamporganisasjon. Det nye samfunnet krevde i det hele tatt kontroll. Staten, Arbeiderpartiet og LO var de eneste som hadde rett til å snakke på folkets vegne. Hvis folket snakket sjøl så var det farlig, fordi folket kunne gå for langt. Folket kjente ikke sitt eget beste fordi

Rolf Presthus (Høyre)

FOTO: OLA SÆTHER

de ikke skjønte det kompliserte samspillet mellom INDUSTRIEN og ARBEIDERPARTIET. Hele det nye samfunnet, som fikk navnet Velferdssamfunnet, bygde nemlig på at industrien og de som eide den, fikk sin del av kaka og vel så det. Hele vel-

Kjell Magne Bondevik (Kr.F.)

ferdsstaten var avhengig av den økonomiske oppgangen som var i Europa på den tida.

Arbeiderpartiet elsker å framstille seg som de som har bygd velferdsstaten Norge. Sånn er det sjølsagt ikke. Velferden ble skapt av det tunge slitet til vanlige folk som prega Norge etter krigen. Arbeiderpartiet kan derimot ta på seg æra for å være arkitekten bak samfunnsmodellen. Det er en samfunnsmodell som har sine klare vinnere og tapere.

Og nå kommer jeg inn på det andre valget som betydde et brudd med det vanlige stemmemønsteret.

ET OPPRØR VOKSER FRAM

I 1973 kom det nydanna Sosialistisk Valgforbund inn på Stortinget med 12 representanter. Det egentlige bruddet hadde allikavel skjedd året før, da flertallet i Norge hadde sagt NEI til EF. Det høres kanskje ikke så sensasjonelt ut i dag, men det betydde at alliansen mellom Arbeiderpartiet og Industrien led sitt første store nederlag etter krigen.

Kampen om EF var en kamp om norsk virkelighet. På den ene sida sto byråkraterne, næringslivet, ledelsen i arbeiderorganisasjonene og resten av høyresida i norsk politikk. Mot seg hadde de bønder, ungdom, kristne, ei broket venstreside, og store deler av Arbeiderpartiets grunnplan.

At etterkrigstidas arkitekter tapte, var sensasjonelt, og skapte et klima hvor opprørerne mot velferdssamfunnet kunne reise seg. Vi fikk bygdakultur, dialekter, kvinnekamp, og vi fikk et parti til venstre for Arbeiderpartiet som hadde stor oppslutning. Det ble mulig å avdekke motsetningene som lå under velferdssamfunnets klamme enhet. Det ble lov å være mot samfunnsutviklinga igjen.

Sjøl om dette var et radikalt opprør, så var det også de vellykkas protest. Universitetene var fylt opp av

TANKER RUNDT ET VALG....

Hanna Kvanmo (SV)

studentene som ikke trengte å bekymre seg nevneverdig for studielån og økonomiske problemer.

Det virker kanskje ulogisk at det radikale opprøret kom mens velstanden var på topp. Samtidig så er det kanskje ikke så rart. Etter tiår med hylling av velferdsstaten og alle framskrittene den brakte Norge, så begynte bakdelene å syne seg. Rasing av natur og miljø, kvinnerundertrykking, utbytting av den tredje verden kom på dagsorden, og viste at det var noen som må betale prisen for utviklinga, og det ble reist spørsmål om hvem som tjente på dette systemet.

De fleste av de sakene som ble reist på denne tida, er like aktuelle i dag. Ja, på mange måter så kan vi si at det som har skjedd etter 1973 har vist at det er noe grunnleggende feil med hele det økonomiske systemet. På 50- og 60-tallet påstod Arbeiderpartiet at de hadde avskaffa ar-

beidsløsheten og den sosiale nøden. I dag så snakkes det om en rimelig arbeidsløshet og nedskjæringer av det sosiale tilbudet. Allikavel så ynder de å framstille seg som de eneste som virkelig kan styre landet her.

GRO MED VIND I SEILENE?

Det var her Arbeiderpartiet møtte veggen i år. Jeg veit ikke om det er flere enn meg som husker Gro's «dronningferd» over landet i valgkampen. Med nesa i været og rynkede bryn så hun oss inn i øynene og fortalte oss hvor alvorlig situasjonen er for «landet vårt», og hvor ansvarlige Arbeiderpartiet er, som vil være så snille mot oss at de vil styre landet for oss. Hun makte fram Einar Gerhardsen og en hundreårig tradisjon. Og folket møtte opp og lyttet. VG gikk nesten hengslene over hvor mange som ville høre Gro. Allerede før valget visste jo alle at Høyre lekket velgere til Hagen. Men pressen var skjønt enige om at Gro var i vinden.

Men folket ville det annerledes. Det var som i eventyret da gutten ropte til kongen: «Men han har jo ingen bukse på!» Arbeiderpartiet gikk tilbake med 2,7 %, og på skolevalgene krøp Fremskrittspartiet opp i ryggen på AP som det tredje største partiet. Hva gikk galt?

Arbeiderpartiets styrke vendte seg plutselig mot dem. Evnen til å styre for kapitalen og folket samtidig, gikk i ei tid da det var økonomisk framgang, og de kunne innfri en del krav fra folket mot at kapitalen fikk legge premissene for utviklinga. Denne tida er definitivt slutt, for nå skal mye av etterkrigstidas byggverk rives. Norges økonomi skal pent sagt omstilles til nye økonomiske realiteter. For å få til dette må mye av det Arbeiderpartiet har bygd rives.

Men hva er velferdsstaten uten velferd? Da er jo bare byråkratiet og kontrollen igjen. Fra å ha røtter i en arbeiderbevegelse,

Carl I Hagen (Fr.P.)

så sitter Arbeiderpartiledelsen der i dag som gode gamle byråkrater. De er flinke, intelligente(?) og akk, så fjerne fra folket de skal styre.

For alle som sloss for et nytt og sosialistisk samfunn, så er det herlig å se Arbeiderpartiets svakhet. De har så mange ganger vist at de er mestre til å tilpasse seg nye bevegelser. Å se dem snuble, gir en ekstra fryd fordi det viser at ingenting er umulig.

FR.P FANGER OPP MISNØYEN

For meg så er det naturlig å ta utgangspunkt i Arbeiderpartiet for å forstå Fremskrittspartiets framgang ved dette valget. Fremskrittspartiet markerer seg etter mitt syn ikke med så gode svar. Stort sett så er det spørsmåla deres som slår an! Fremskrittspartiet er de som har klart å fange opp misnøyen med et politisk system som ikke fungerer.

De løsningene Fremskrittspartiet staker ut har endel kjennetegn. a) For det første setter de konsekvent folk opp mot hverandre. Et kjent utsagn er at Fremskrittspartiet vil prioritere gamle istedet for «økonomiske» innvandrere til Norge. På den måten står de fram med sosial samvittighet og samtidig vinner de stemmer på fremmedhets. Men i den virkelige verden er unge arbeidsføre folk nødvendig for å kunne gi eldre en verdig alderdom. Innvandrere i Norge står ikke opp mot eldre på noe område. Det er klart at det kan se sånn ut når staten svikter totalt både overfor eldre og asylsøkere.

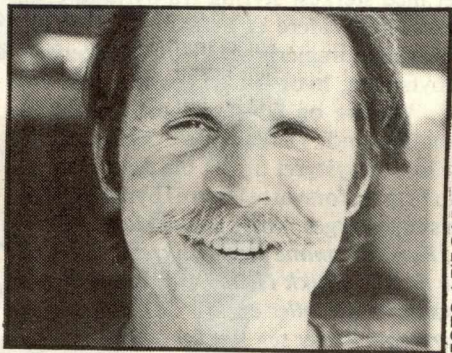
b) Fremskrittspartiet snakker veldig positivt om individets styrker og rettigheter

mot staten. Dessverre gjelder dette ikke individer som skiller seg ut fra A4-normen. Asylsøkere må kontrolleres og stenges ute, HIV-smittede må tvangsbehandles, homofile er hysj-hysj, og det viktigste målet for menneskelig lykke er lønnsomhet. Vi står tilbake med et samfunn hvor dobbeltmoralen blir større enn noensinne. Du skal lukke øynene for alt utenfor den gyldne veien og dyrke din egen private lykke. Sjøl om Fremskrittspartiet snakker om at folk klarer seg sjøl, så gjør de folk små. Hvis vi ikke ser livet vårt i en større sammenheng og med større mål enn å være vellykka, så blir vi lette å lede og brikke i andres spill.

Flertallet har aldri fått makt til å gjøre noe uten å stå sammen. Gjennom å finne felles interesser, med utgangspunkt i egne erfaringer jeg sikker på at det norske folk kan og vil skape noe bedre enn dette samfunnet, hvor nettet strammes, samtidig med at vi spiller «væreglad-leken».

VI TRENGER ET ALTERNATIV

Her er jeg framme ved mitt sluttpoeng. Både Arbeiderpartiets makt og fremskrittspartiets framgang fortjener et skikkelig svar. Rød Ungdom vil gi det. Men da må vi stable et skikkelig alternativ på beina. Sosi-

Aksel Nærstad (RV)

alismen/kommunismen mista tiltrekningskraft på folk i Norge etterhvert som Sovjet utvikla seg til et sentralisert diktatur. Vensresida er verdensmester i å kritisere kapitalismen, men først når vi sloss for et samfunn hvor flertallet styrer så kan vi vinne. Alle arbeidsfolk veit at det er noe galt med kapitalismen, det må stilles noe håndfast opp mot det før vi får bevegelse.

Revolusjonære strømninger i Norge har sjelden kommet over det teoretiske stadiet. For meg ser det ut som det er der Rød Ungdom står i dag. Vi vet hva vi vil på papiret. Nå gjelder det å ikke være redd for å utforme en konkret revolusjonær politikk. Det er denne utfordringa som Rød Ungdom står overfor. Tar vi den kan vi satse på å bli det 4 og virkelige bruddet med Arbeiderpartiets makt i Norge.

CLAUS JERVELL

Gro Harlem Brundtland (AP)

Ut på flat mark

RUTE 80 HAR KONTAKTA Erling Folkvord som sitter i sitt 5. år som bystyrerepresentant for RV, for å ta del i hans erfaringer fra Fr.p i praktisk politikk. RV har nå to representanter i bystyret, hadde ei økning på 0.3% ved høstens valg, hvor forøvrig Folkvord fikk 748 personlige stemmer fra andre lister.

Hvem stemmer fremskrittspartiet?

Det er det vanskelig å si noe bastant om. Det som er sikkert, er at de ikke fikk noen innvandrerstemmer. Jeg tror de fikk en del stemmer fra den hvite norske arbeiderklassen som har gått på bløffen om Fr.p som et anti-byråkratparti. Videre skåret de vel litt hos skikket ala høyere funksjonærer, gårdeiere ol. på sin ikkeregulering - ikkerestriksjonspolitikk. Friheten til å investere og etablere, gårdeierenes frihet til å styre med husleier, rehabilitering og sanering uten offentlige inngrep.

» Ved valget i høst fikk Fremskrittspartiet 18.4% av stemmene i Oslo. Dette er en framgang på 8.9% fra forrige komunevalg. Fr.p får med dette resultatet 16 av 85 plasser i bystyret, og tre kommunalråder. Fr.p og Høyre har nå tilsammen 50.5% av stemmene mot 46.7% i 1983. Dvs. at Fr.p har gått fram i forhold til Høyre, og det er rimelig å tro at en del av disse nye stemmene kommer fra tidligere DNA velgere. »

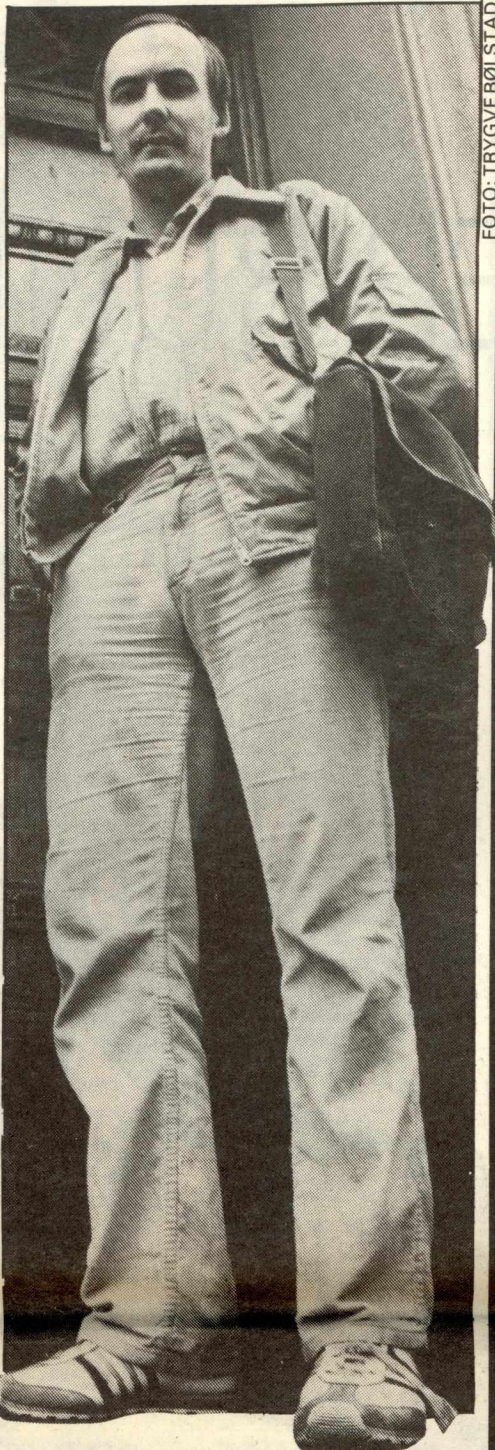
Hva tror du er årsaken til fremgangen?

Fremgangen kom som en overraskelse for Fr.ps bystyrerepresentanter i Oslo. De trodde at valget ikke ville bli det helt store, og håpa på å holde stillinga. Den kan jo ikke komme av Fr.ps kommunalpolitikk, for den er jo helt lik Høyres. Fremgangen kommer nok av Hagens spilling på fremmedfrykt og ta rotta på politikere og byråkrat erlinja. Oslo stikker seg ut som den byen hvor ettpartiutviklinga DNA-Høyre har kommet lengst. det at Fr.p i praksis ikke utgjør den store forskjellen vet ikke folk.

Fr.p hevder jo sjøl å være et antipolitiker og antibyråkratparti. Det er en bløff sier du, hvorfor? For det første er Fr.p et parti uten partiorganisasjon. Fr.p er vel det partiet med sterkest styring fra byråkrater og politikere. Videre er Fr.p 110% garantist for Svellandregjeringa. F.eks. i parkeringsgebyrsaken, hvor det lykkes RV å få med SV, Venstre og DNA på mistillitsforslag mot Svelland. Til tross for at Svelland hadde løyet i bystyret og det ble dokumentert, sto Fr.p og forsvarte Høyre i bystyret. Høyre skulle berges, koste hva det koste ville.

Kan du komme med konkrete eksempler på Fr.ps politikk i bystyret. Følger de programmet sitt, eller er de et såkalt ansvarlig parti som legger seg flat for de store?

I 1984 gikk Høyre inn for å legge ned Krohgstøtten sykehus, som er et spesialsykehus for eldre. Etter mye om og men vart Høyre stående igjen avkledd og naken i sykehusutvalget. Her skifta Fr.p standpunkt på veien fra sykehusutvalget til formannskapet, hvor eldrepartiet Fr.p stemte for nedlegging. De var og så uheldig at de fikk valgt inn en ærlig sosialpolitiker som het Jarl Eik i rekkene sine. Han sto på valgprogrammet, og reiste en del gode sosialpolitiske forslag. Eik sto i vippeposisjon, og var ikke villig til å garantere for Høyre. Resultatet blei at gruppelederen til Fr.p sammen med gruppelederne i Høyre og DNA inngikk en avtale om pakkeavstemming, at alle Høyres forslag skulle stemmes over under ett, alle forslaga til DNA under ett osv. Dermed fikk de manøvrert vekk særskilte vedtak på enkeltsaker. Her sto makta på spill, byråkrattriks ble brukt. I 97-98% av tilfellene stemmer de med høyre.

Erling Folkvord er bystyrerepresentant for RV i Oslo.

Det som skiller dem er lengre åpningstider for butikker og nattklubber, og de vil ikke ha noen restriksjoner for gårdeiere i indre by. Disse skal få stå helt fritt til å bestemme husleie rehabilitering og sanering som de vil. De vil og ha vekk offentlig engasjement i byfornyelsen. De er for å legge ned kommunale virksomheter, og privatisere det som går. Fr.p går inn for å legge ned det Deichmanske bibliotek som de sier det ikke lenger er bruk for og de har stemt imot det meste av forslag om AIDS-tiltak som har blitt reist. Etter Fr.ps stemmegivning i 1986 kan man oppsummere at de er for AIDS og mot folkeopplysning.

Hvordan vil politikken i Oslo bystyre utvikle seg fremover med ei såpass stor Fr.p gruppe som det er nå? Hvordan vil DNA og Høyre forholde seg?

Usikkert - Det som er nytt er at nå er tre store partier, og ingen av dem kan vinne flertall uten å alliere seg med et av de andre store. Alle de fire småpartiene RV, SV, V og Krf er vektlose i denne situasjonen. Småparti i vippeposisjon vil ikke forekomme denne perioden. Sjøl om de fire små går sammen med et av de store er ikke dette nok til å få flertall. Jeg tror ikke at et høyrebyråd ensidig vil støtte seg på Fr.p.

Hva er viktigst for å møte Fr.p - fremgangen? På østkanten har Fr.p fått en del fremgang. Samtidig som Fr.p er det partiet som har den jævlige politikken for sånne bydeler. Dette viser hvor viktig det er å få frem i dagen hvilken politikk Fr.p står for i praksis. De må konfronteres gjennom boligaksjoner, skoleaksjoner osv. For det er jo sunt at arbeidsfolk har brutt med DNA, men det som er sikkert er at Fr.p ikke vil reise deres saker. Det vil ikke folk vite, så man må gå på Fr.p og blottlegge dem - gang på gang. Vis for folk at Fr.p står på feil side. VI MÅ JAGE FR.P UT PÅ FLAT MARK!

ASGEIR V. RAMSFJELL

Programmet til Framskrittspartiet inneholder ikke bare fred og frihet for enkelt-individet. Rute-80 syntes derfor at det var på sin plass med en gjennomgåelse av programmets «flere sider».

FØDT FRI ER VERKEN TITTELEN til den siste amerikanske ungdomsfilmen, eller en nykommer på Norsktopp-lista. Det er tvert imot det prangende navnet på Framskrittspartiets Ungdom si politiske plattform. Hvis du leiter etter nøkkelen til frihetens rike, er dette såvisst ikke stedet å begynne.

Men i plattformen finner du det politiske grunnlaget til en høyre-radikal bevegelse som nå er Norges tredje største partipolitiske ungdomsorganisasjon, med rundt 5000 medlemmer. Bare dette faktum burde være nok til å ta FrPU alvorlig.

Derfor: Les plattformen sjøl! For å kjempe mot Framskrittspartiets politikk, trengs det kunnskap om partiets - og ungdomsorganisasjonens - egne standpunkter.

Vi skal her ta for oss noen bruddstykker. Plattformen er for omfattende til at vi kan ta opp alt.

«INDIVIDETS FRIHET...»

FrPU går mot det de kaller «sosialistenes oppfatning av politikk» - et syn om at «alt er politikk», som «søker å trekke stadig flere sider av samfunnslivet og privatlivet inn under det offentlige kappe. Alt fra utenrikshandel til barneoppdragelse, individenes kosthold, fritid og bilbruk er i følge sosialistene «politikk».

Opp mot dette setter FrPU det de kaller et «begrenset politikk-begrep». Oppgavene til «en sterkt begrenset statsmakt» skal være å «beskytte individenes grunnleggende rettigheter, slik som retten til sitt eget liv, retten til privat eiendom, yrings-, tros- og trykkefrihet.» I tillegg til dette mener FrPU at staten kan få organisere fellesoppgaver som utdanning og samferdsel, uten at det nødvendigvis betyr at staten utfører disse oppgavene.

En av konklusjonen på dette, er at de sakene som blir behandla av folkevalgte organer som Storting og kommunestyre, bør være av et svært begrensa omfang: «Jo flere saker som behandles i folkevalgte organer, dess større blir sjansene for at enkeltmenneskets frihet innskrenkes. Sagt på en annen måte: Jo færre saker som behandles i folkevalgte organer, dess større blir sjansene for at enkeltmennesket får beholde sin frihet uavkortet.»

I FrPUs framstilling av sin egen politikk er altså forsvaret av enkeltindividets frihet en av bærebjelkene.

...BLIR «DEN STERKES RETT»

Men i virkelighetas verden blir FrPUs ideologiske utgangspunkt et forsvar av «den sterkeste rett», sjøl om det pakkes inn i fraser om individets frihet og «hvert individ er unikt». For vi fødes inn i en verden hvor forskjeller på folk i forhold til klasse- og familiebakgrunn, kjønn, hudfarge osv. gir forskjellig makt og innflytelse over samfunnsstyringa og styringa over egne liv. Og dette henger jo nettopp sammen med vår «frihet» - på alle plan. F.eks. er friheten til å få seg et sted å bo forskjellig for Carl I. Hagen og Astri på tjue år som akkurat er ferdig med helse- og sosiallinja på yrkes-skolen. Men FrPU «ønsker et fritt boligmarked uten innblanding fra det offentlige». Fritt - for hvem?

Med FrPUs utgangspunkt blir det også helt logisk å gå inn for å oppheve Likestillingsloven. For «Likestilling burde være selvsagt. Og vil være det i et fritt konkurransemarked». Så mye for kvinneundertrykking! Jenter er jo også «født fri»!

PRIVATE EIENDOMSRETT

Forsvaret av den private eiendomsretten er et anna nøkkelord i plattformen. «Eiendomsretten gjør at hver enkelt får beholde resultatet av sin innsats», heter det.

Hvem sin eiendomsrett over hva? Det er fortsatt sånn at det er et mindretall som eier og har kontroll over konserner og selskaper, mens det store flertallet må selge arbeidskrafta si for å få ei lønn og leve av. Så hvis du har lite eiendom, er det nok innsatsen din som er for dårlig. For «en vil få flere materielle goder jo større innsats en gjør», som det står i plattformen. Budskapet er klart nok: Vit at du er din egen lykkes smed!

EKSTREMT USOSIAL SKATTEPOLITIKK

Skattepolitikk er et viktig område for FrP og FrPU. Derfor noen ekstra ord om dette her.

«Senking av skattetrykk er et middel FrPU ønsker å bruke i sin kamp for et fritt samfunn bestående av selvstendige og uavhengige mennesker», heter det i plattformen. Men det erkjennes at det offentlige trenger noen inntekter. Disse inntektene skal skaffes på følgende måter:

- All form for inntektsskatt til staten skal avvikles. I stedet skal staten skaffe sine inntekter gjennom ei flat forbruksavgift.

- Kommunene skal sjøl finansiere sin virksomhet gjennom en flat inntektsskatt. Kommunens innbyggere skal bestemme størrelsen på skatten gjennom folkeavstemninger. «Vi vil da få et mangfoldig samfunn hvor borgerne selv kan avgjøre om de ønsker lav inntektsskatt og lav innsats fra kommunen eller en noe høyere inntektsskatt og et noe høyere kommunalt engasjement», sier plattformen. (!)

Videre skal all bedriftsbeskatning avvikles, fordi «disse inntektene vil likevel komme til beskatning når eierne betaler forbruksavgift og inntektsskatt». Dessuten vil FrPU fjerne formueskatt, eiendoms-skatt, arveavgift og gevinstbeskatning på aksjer.

I korthet: FrPUs skattepolitikk er en ekstremt usosial variant. Forbruksavgift betyr avgift på de forbruksvarene vi bruker - mat, klær, bil osv. Vanlige arbeidsfolk er de som bruker mesteparten av inntektene sine på forbruksvarer, på den måten betyr ei slik skattelegging ei ekstra skatteskjerpning for folk med «normal» inntekt. Og det «kommunale sjølstyret» FrPU tar til orde for, vil bli kroken på døra, ikke minst for fattige kommuner i distriktsnorge.

Men bedrifters overskudd skal få stå urørt, kapitalister skal få slippe med den flate forbruksskatten og kommunal inntektsskatt. Med FrPUs skattepolitikk blir Norge et eldorado for rikfolk. Oss vanlige dødelige er det visst ikke så nøye med.

FOREN DØD JORD

I tråd med viktige politiske spørsmål i tida, har FrPUs plattform også kapitell som er betegna «Miljøvern». Med overskrifta «Politikk for en død jord», hadde det vært mer i pakt med innholdet.

«Eiendomsrett er avgjørende for et godt miljø. Mangel på privat eiendomsrett går oftest hånd i hånd med kraftig miljøødeleggelse», heter det. Men det er jo den kapitalistiske private styringa som truer miljøet. Aldri før har natur og miljø skreket så på en samfunnsmessig plan over bruk av ressursene. Miljøødeleggelserne er en grunnleg-

FØDT FRI?

gende anklage mot «den private retten» som FrPU så varmt forsvarer.

Men det er nettopp forsvarer av den private eiendomsretten som FrPU gjør til det sentrale prinsippet for sin miljøpolitikk. Den beste garanti for å spare på knappe ressurser, er «at den foretas av individuelle eiere, som har *personlig* fordel av å spare». Og : «Grunnleggende ressurser som luft, jord og vann bør oppspares i størst mulig grad av individuelle eiere som i motsetning til staten har en personlig fordel av å spare».(!) Når det gjelder oljepolitikken, skal alle blokker åpnes for utvinning, og det skal være «opp til det enkelte oljeselskap å vurdere utvinningstempo og sikkerhet». Jamen sa vi ressursparing!

ØKOLOGISK BALANSE EI «VRANGFORESTILLING»

Plattforma gir et varmt forsvar av kjerne-kraft, og kan ikke nok få fullrost kjerne-kraftverkas fortrefelighet. En smakebit fra plattforma (det er flere lignende) lyder: «Kjernekraft med uran som brensel er fortsatt rimelig, miljøvennlig og sikkert. Lagring av radioaktivt avfall kan i dag utføres på en fullt ut tilfredsstillende og sikker måte».

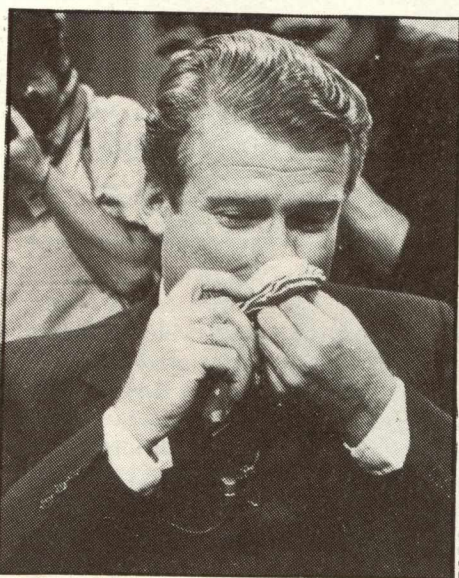
Plattforma går mot statlige reguleringer av utslipp og andre miljøpåvirkninger, fordi det er «legalisering av miljøødeleggelse

og en forbrytelse mot andre menneskers eiendomsrett». I stedet skal «den som ønsker å oppnå rett til å forurense/forårsake miljøskader, søker en domstol om rett til dette og spesifiserer utslippets art og omfang. Alle som ønsker å gjøre krav på erstatning i den anledning, skal innen en viss tidsramme anmelde sine krav. Etter tidsfristens utløp gis mulighet for frivillig overenskomst, som stadfestes av retten. Dersom det ikke er mulig å komme til enighet, fastslår domstolen erstatningsbeløpet».

Det blir kanskje lettere å skjønne FrPUs standpunkter når vi veit at de mener at å snakke om «økologisk balanse» bygger på «en vrangforestilling», fordi «naturen forandres til stadighet, selv uten menneskets påvirkning». Med dette utgangspunktet blir det jo forsåvidt logisk nok å lage en politikk som vil ta kverken på levende liv på jorda.

UTENRIKSPOLITIKKEN

I utenrikspolitikken, står FrPU på ei konsekvent «for USA/atomvåpen - mot den tredje verden»-linje. De støtter NATOs atomvåpenstrategi, og ønsker stasjonert tropper fra andre NATO-land i Norge i fredstid. Atomvåpen kan brukes på norsk jord. De ser positivt på Reagans stjernekrigsprogram (SDI).

Hvem snyter han neste gang?

FrPU mener at «Den lave levestandarden i u-landene er først og fremst et resultat av landets interne organisasjonsforhold og politiske system». Storkapital som utbytter og lever på den 3. verdens folkemasser eksisterer ikke for FrPU. De går mot ny økonomisk verdensorden (NØV), som innebærer mange av de krava som 3. verden-land har stilt til de industrialiserte landa for ei mer rettferdig fordeling av godene.

De vil avvike all statlig utviklingshjelp, legge ned bistandsdepartementet, og er for at «boikott av varer fra land avgjøres av den enkelte borger». Fram for handel med Sør-Afrika, med andre ord.

OPPSAMLINGSHEAT

Til slutt nevner vi at FrPU har en offensiv argumentasjon for privatisering av helsevesenet, er mot enhetsskolen fordi «den hemmer de dyktigste» og vil gjøre det langt enklere å etablere private skoler, vil vurdere alternative finansieringsformer for studielån og stipendier gjennom bedrifter, bank og forsikring, og at de går mot offentlige bidrag til ungdomsklubber og lignende tiltak.

De er mot spesielle støttetiltak for innvandrere («skaper rasisme»), og vil åpne grensene kun for innvandrere som har langsiktige arbeidskontrakter i Norge. Plattformas utsagn om at «FrPU vil i pakt med demokratisk tradisjon føre en liberal politikk når det gjelder flyktninger» kan vi måle opp mot FrPs svarte praksis på området. Videre kommentarer kan raskt komme i konflikt med injurielovgivinga.

LEIF STEINHOFT

Denne tegninga er henta fra Fr.P.'s egenavis, «Frem-skrift».

HER KOMMER CARL I. HAGEN
TJOLAHOPP, TJOLAHET, TJOLAHOPPSANSA.....

FRIHETENS

VI ER EN SAMLING UNGDOM met som ikke finner oss i å bli trampet på av politikere og byråkrater. Vi er frihetens siste skanse i Norge», heter det på en av Fremskrittspartiets Ungdoms løpesedler.

— Frihetens siste skanse — tror du virkelig på dette, Tor Mikkell Wara?

— Ja, vi er de siste som konsekvent slåss for enkeltmenneskets frihet. Alt bråket vi kan lage gjør at de andre partiene blir mer redd. Jeg ser ingen andre slike skanser i samfunnet i dag. Formannen - ikke lederen, men formannen - i Fremskrittspartiets Ungdom (FrPU) ser ut som om han oppriktig mener det han sier når han svarer oss over bordet i Stortingskantina. Ved sida av studiene i sosialøkonomi er det på Stortinget han har sitt daglige virke i halv stilling som sekretær for Fremskrittspartiets stortingsgruppe. Lønna er på 60.000 i året.

PROTESTBØLGE GA FRP-FRAMGANG

20,2 prosent av stemmene ved skolevalga i 1987 gikk til Fremskrittspartiet. Det vil si at omlag 21.450 elever på de 413 skolene skolevalgundersøkelsen omfatta (hovedsaklig videregående), ga sine stemmer til FrP. Med dette resultatet lå partiet hakk i hæl med Ap og Høyre, som fikk henholdsvis 24,3 og 25,6 prosent.

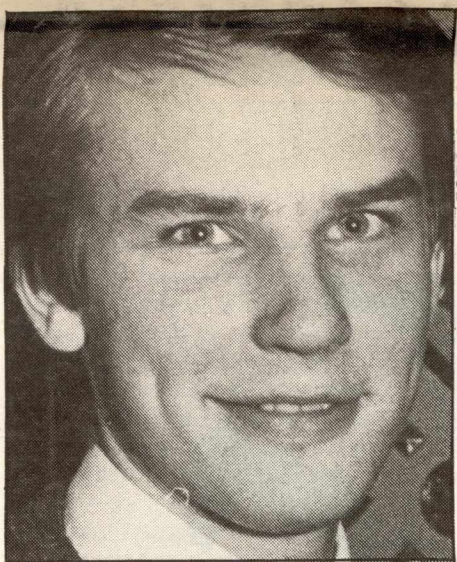

FOTO: OLA SÆTHER.

Vi trenger flere jenter i ledelsen. Det handler mye om image og kommunikasjon, at jenter treffer jenter, sier Tor Mikkell Wara.

— Hvorfor gjorde FrP det så bra?

— Det viktigste, svarer Wara, er at valget var en slags protestbølge mot hele det etablerte politiske systemet. Jeg ser spesielt to grunner til dette.

— For det første, de andre partiene framstår som helt like. De preiker mye, men er «grå». Vi prøvde å viske ut det skillet som Høyre og Arbeiderpartiet vil lage mellom hverandre. Forskjellen er Fremskrittspartiet — opp mot alle de andre, var et av våre slagord. For det andre, valget var et opprør mot politikere og deres styre og stell. Mot det vi kaller «mammataten». Ungdom har vært evig umyndiggjort, og når du blir 18, dukker politikene opp som de nye formynderne. Dette brukte vi mye tid til å få fram i markedsføringa før valget.

— Resultatene deres ved skolevalga har svingt veldig. 15,5 prosent i 83, 9,5 i 85, og 20,2 i år. Hvor tror du dere står om to år?

— De samme svingningene har Fremskrittspartiet hatt ved de egentlige valga, sier Wara, fra 6,5 via 3,7 til 12,2 prosent. Men skolevalgresultatene har alltid ligget høyere. Dette forklarer Wara med at ungdom som er ny i politikken, og skal orientere seg i det politiske landskapet, vil velge et parti som skiller seg ut med klare standpunkter.

„ Ungdom har vært evig umyndiggjort, og når du blir 18, dukker politikene opp som de nye formynderne. Dette brukte vi mye tid til å få fram i markedsføringa før valget. „

— Hvor vil vi stå om to år avhenger av profilen vår, hva vi gjør sjøl. En feil vi gjorde etter 83-valget, var at vi ble for mye et Høyreparti - vi ble Høyre pluss litt til. Vi snakka om samarbeid med Høyre, skulle bli en del av «det gode selskap». Stemmegivinga vår ved det siste jordbruksoppgjøret, hvor vi støtta Aps forslag, og ikke Høyres, retta opp inntrykket av oss som ukorruperte.

Wara har tro på et bra valg om to år, om enn ikke så bra som i år, hvor FrP hadde godt med valgvind i ryggen. Rundt 10 prosent på landsbasis, er hans tips. Det kommende året vil FrPU prioritere organisasjonsbygging og skoloring, før markedsføring igjen blir viktigst til Stortingsvalget i 89. Fram til jul skal FrPU ha verveaksjon, og Wara regner med at organisasjonen nå har passert 5000 medlemmer.

SVAKERE JENTESTØTTE

— Skolevalgundersøkelsen viser at mens 24,5 prosent av guttene stemte på dere, får dere støtte av bare 14,5 prosent av jentene. Hvorfor?

— Kløfta har vært der i alle år, svarer Wara, men legger til at de nå begynner å få en del flere jenter som medlemmer, og også som tillitsmenn. I dag har FrPU ei jente og åtte gutter i sentralstyret.

— Men vi trenger å få flere jenter i ledelsen, innrømmer han. Det handler mye om image og kommunikasjon, at jenter treffer jenter.

— Så du ser ingen sammenheng mellom svakere jenteoppslutning og det politiske budskapet deres? Dere er f.eks. mot Likestillingsloven, og står for ei privatiseringslinje i forhold til omsorgsfunksjoner som jenter føler angår deres situasjon mest direkte. — ...det er jo en mulighet, men jeg tør ikke si noe sikkert. De politiske prinsippene våre er allmengyldige. Vi har hatt en spørreundersøkelse blant jentene i partiet, og de syntes programdelen om likestilling var bra. Andre partier har flere jenter i ledelsen, og venstresida har vært flinke til å skyve jenter fram. Jeg har vanskelig for å se den politiske sida ved dette.

IKKE SPONTANFLYKTNINGER TIL NORGE

— Det er nå starta en folkebevegelse mot innvandring. Tar du avstand fra den?

— Jeg tar den ikke alvorlig. Jeg har ikke sett noe plattform, kun lest enkeltuttalelser, og de virka fremmed på meg.

— Men dere er mot å bevilge penger til å ta imot flyktninger og asylsøkere? — Utgangspunktet vårt er at det vi har gått imot koster 3 milliarder kroner av skattebetalerens penger. Jeg er ikke mot utlendinger, men mot høge offentlige utgifter, og dermed mot disse bevilgningene.

Wara sier at flyktninger Norge skal ta imot må være kvoteflyktninger fra FNs høykommissær. Det koster mindre enn å ta imot spontanflyktninger, og inntaket følger ei kørdning.

— Vi vil sende spontanflyktningene tilbake, og inn i FN-systemet, sier Wara. De

Vår kolleksjonen til Fremskrittspartiet.

som står der nå vil aldri få komme hit når andre sniker i køa.

— Regjeringa har gått inn for masseutvisning av tamilske asylsøkere og albanere fra Kosova-provinsen i Jugoslavia. Det synes du er OK?

— Mitt poeng er at vi ikke i utgangspunktet skal ta imot noen før de har vært gjennom FN-systemet. Det du spør om blir en debatt på sida for oss.

— Men for asylsøkerne fra Kosova er dette et konkret problem. Hvor skal de gjøre av seg?

— Jeg veit ikke hvor nærmeste FN-leir ligger, svarer Wara. Det er en i Sør-Europa for iranere, kanskje de kan dra dit. Dette er hovedregelen som bør gjelde for oss, prinsippet vi vil styre etter.

— Er du enig med justisminister Helen Bøsterud i at 75 prosent av asylsøkerne egentlig er økonomiske innvandrere?

— Det har jeg ingen forutsetninger for å uttale meg om. Jeg bare registrerer hva hun sier.

RETT Å SETTE GRUPPER MOT HVERANDRE

I FrPUs propaganda kjøres det fram ei motsetning mellom bevilgninger til asylsøkere og til pensjonister. Mer penger til asylsøkerne gir mindre til pensjonistene.

— Vi blir alltid avfeid med at vi «setter opp mot», men det er da ikke noe argument. Politikk er å prioritere, å si ja til noe og nei til noe anna, sier Wara.

— Kan ikke denne propagandaen nære opp under rasisme?

— Nei.

— Men dere sier jo at det er asylsøkernes feil at bestemora di ikke får plass på sykehjem?

— I dag betaler folk massevis av penger i skatt, og må stå i lange køer for å få utført en operasjon, svarer Wara, og tryller spørsmålet vekk i ei utredning om Fremskrittspartiets skattepolitikk, før han fortsetter:

— Vi er blitt beskyldt for å være flyktningefiendtlige. Men er det noen grupper vi ikke blir beskyldt for å være fiender av? Vi er liksom fiender av ungdom, kvinner, samer, bønder, fiskere. Det skyldes at vi aldri har vært redd for å si: Hvor skal pengene tas fra? Da må det være legitimt å sette grupper opp mot hverandre.

VÅR MEDFØDTE FRIHET

— Dere har kalt den politiske plattformen deres «Født fri». Og på en løpeseddel skriver dere: «Vi er villige til å ta i bruk mange midler for å få tilbake vår medfødte frihet». Men alle blir jo født inn i en samfunnsklasse, eller som et kjønn, som slett ikke gir noen «medfødt frihet»?

— Det vi mener, er at det ikke er en naturtilstand at vi skal ha alle de offentlige reguleringene, sier Wara. For oss er frihet fravær av tvang. Den sosialistiske tenkemåten er å tenke frihet fra noe. Og frihet fra noe for en forutsetter jo at noen andre må gi noe fra seg.

— Men hvis du tar noe konkret, f.eks. boligspørsmål, så er det jo åpenbart at en

SISTE SKANSE

Vivi Krogh oppfordrer til å stemme Carl I. Hagen.

Denne tegninga er henta fra Klassekampen, september 1983. Da oppfordret Vivi Krog fra «Organisasjonen mot skadelig innvandring» de som støtter henne til å stemme på Fremskrittspartiet.

FREMSKRITTSPARTIET? – EN ETASJE OPP!

ER DET HER FREMSKRITTSPARTIET har kontoret sitt?

Spørsmålet blir hengende i lufta. To gutter i tjueårsalderen ser opp fra arbeidet. Det lukter lim og linoleum. Oppussing. Jeg står i enden av en lang, hvit korridor, og like foran meg sitter de to guttene, som nå har gjort et opphold i tilskjæringa av golvbelegg for å svare på spørsmålet jeg har stilt dem. Blikket til han som sitter nærmest meg møter mitt. - Nei, en etasje opp, svarer han, og snur seg tilbake mot golvbelegget.

Jeg er nettopp ferdig med å vandre gjennom korridorene i 5. etasje i bygården i Kongens gate hvor Fremskrittspartiet angivelig skal ha sine kontorer. Ei lang vandring hvor jeg har fulgt ei linje tilsvarende ytterkantene i den geometriske figuren kvadrat, i korridorer som møter hverandre i nitti graders vinkel.

På dørskiltene har det stått firmanavn til konsulenter, advokater og arkitekter, bak dørene har jeg hørt avdempa stemmer og av og til en telefon som ringer. Hvis jeg ikke nå hadde møtt de to guttene, hadde jeg fortsatt rundt det neste hjørnet for deretter å gå den samme runden en gang til, i tilfelle jeg skulle ha oversett kontoret som jeg skal til.

Guttenes oppmerksomhet er på nytt retta mot golvbelegget. Jeg snur og går tilbake samme retninga som jeg kom, videre ut døra til gangen, og opp trappa til 6. etasje. Ei ny vandring langs kvadraten starter. En gang. To ganger. Forbi kontordører til flere konsulenter, advokater og arkitekter. Skiltet med «Fremskrittspartiet» på er fortsatt like fraværende.

I korridorene er det stille, og ikke et menneske å se. Jeg stopper opp utafor ei av kontordørene. Får finne noen som jeg kan spørre om vegen. Samtidig synes jeg det er litt...pinlig. Mine ønsker om å bli oppfatta som Fremskrittspartist har aldri vært spesielt påtrengende. I skinnjakke og mørk dongeribukse kan jeg sikkert passere som varetaxisjåfør som har funnet ut at Hagen og hans menn er den rette medisinen for å

få ordna opp i de forjævlige bilkøene som gjør Oslo sentrum uframkommelig på en vanlig torsdags ettermiddag. Pampene i Rådhuset gir i alle fall blaffen i en arbeidsom mann som strever hardt for å betale ned banklåna på varebilen han er avhengig av for å tjene til husleia og smør på brødet. Så se opp, Svelland & co, med Hagen i spiss skal vi sørge for at husmødre og pensjonister kan få brakt sitt bestilte gods hjem til seg på en rask og effektiv måte!

Jeg banker på døra, og går inn. Sekretæren smiler da jeg - med lav stemme - spør om hun veit hvor Fremskrittspartiet har kontoret sitt. Hun sender spørsmålet videre over callingen. - Pettersen, det er en her som ser etter kontoret til Fremskrittspartiet. Joda, det er ned en etasje. Bare gå ned trappa rett over gangen, så ligger det like til venstre når du er nede. Fornøyd over å endelig ha funnet fram, småløper jeg ned trappa.

To unggutter i tjueårsalderen, opptatt med å legge golvbelegg, ser opp på meg i det jeg åpner døra fra gangen og inn til 5. etasje. På ei dør like til venstre for meg - og like bak dem - står det et skilt med «Fremskrittspartiet». Men det var jo her de holdt på da jeg traff på dem først. Og døra til kontoret var skjult for meg av hjørnet hvor de står og jobber. Men da sendte de meg....

Den ene avbryter meg før jeg får tenkt tankerekka ut. - Ikke trø der vi nettopp har lagt lim. Begge ser på meg. - Neida, jeg skal hit inn, hører jeg meg sjøl si, og forsvinner raskt inn på Fremskrittspartiets kontor.

10 minutter seinere er jeg på veg ut av 1. etasje. I handa har jeg en stor hvit konvolutt med program og propaganda for Fr.P. To handverkere er i ferd med å legge fliser i hovedinngangen, konsentrert om arbeidet. I det jeg nærmer meg dem snur jeg diskret konvolutten sånn at den store, blå Fremskrittsparti-logoen vender inn mot låret. Jeg skritter hurtig forbi dem, og ut på fortauet.

LEIF STEINHOLDT

som kom var fra et statlig atomkraftverk, fortsetter han, og smiler av sin egen ironi.

— Du er fortsatt tilhenger av kjernekraft i Norge?

— Vi må ta ei drøfting om det i organisasjonen. Jeg vil ikke ta stilling nå.

— Hvorfor er dere mot u-hjelp?

— Nytteverdien av slik hjelp - stat til stat - er dårlig. Videre har vi en prinsipiell argumentasjon. De skattene staten tar inn skal bare brukes på noen få områder, som politi, helse, skole. Da betaler jeg som skattebetaler til noe jeg får igjen for.

POLIKERNE HOVEDFIENDE

FrPUs propaganda er full av harde utfall mot politikere og byråkrater. Politikerne utropes til frihetens største fiende i Norge, og man er skeptisk til heltidsansatte politikere.

— Problemet er at stat og kommune har så uhorvelig mange oppgaver at du må være yrkespolitiker for å ha oversikt. Men jeg ser problemet i forhold til min egen jobb her på Stortinget. Jeg er her for å overflødiggjøre meg sjøl. Det er farlig å bli en del av systemet. Du må stadig minne deg på at du er her for å redusere politikernes makt, sier politikeren Tor Mikkelt Wara, og tenner en ny sigarett. Da han ser på meg, slår det meg at han virkelig oppfatter seg sjøl som folketdypets stemme innafor Stortingets solide murvegger.

LEIF STEINHOLT

ungdom som kommer rett fra skolebenken har mindre frihet til å skaffe seg bolig enn en med mye penger?

— Poenget vårt er at den enes frihet ekskluderer den andres frihet. For at du skal få frihet til en bolig, må du krenke en anna. Vår definisjon av frihet er passiv: Frihet fra tvang.

— Står ikke en stor gårdeier i Oslo i et maktforhold til alle de som er husløse? Hva med deres frihet?

— Vi er villige til å forsvare også friheten til en boligspekulant, f.eks. til å bygge næringsbygg. Og så kan vi komme inn på en diskusjon om boligmarkedet, sier Wara, og avviser det han kaller sosialistisk utjevning - og likhetstankegang.

— Hvordan skal ungdom få makt?

— Jeg liker ikke ordet makt. Det vil ha et samfunn hvor alle kan kaste seg ut i det og gjøre det beste ut av det. Få lov til å slå seg opp.

FOR ATOMKRAFT, MOT U-HJELP

«Erfaringer fra utlandet viser at drift av reaktorer er et av de sikreste industrielle foretak overhodet. Kjernekraften innebærer i så måte en minimal mulighet for ulykker og personskafer», står det i FrPUs politiske plattform.

— Eksisterer ikke Tsjernobyl-ulykka for FrPU?

— Siden vi skreiv det kom det jo ei ny erfaring fra utlandet, svarer Wara, og legger til at de nå jobber med et nytt program.

— Men jeg kan jo si - i ei bisetning - at det

FOTO: OLA SÆTHER

VI MÅ GÅ INN I TIMEN, SIER jeg. De andre gutta veit at jeg har rett. Og de har venta at jeg skulle si det helt siden det ringte inn. Det er alltid jeg som må si det. Jeg tror kanskje det er fordi jeg er den eneste av oss som har noe å tape for lærerne. De har ikke gitt opp meg. Faktisk er jeg mitt kjønns håp i 6A. De fleste lærerne liker meg, enda jeg er frekk i kjeften, tygger tyggis og kommer for seint i timen. Det gjelder å gjøre det med stil, og gi dem litt av det de vil ha: En følelse av å bli tatt på alvor, ispedd en dash med riktige svar.

De andre gutta og jeg lever i et gjensidig

halingstaktikken. Hold kjeften gående om alle mulige digresjoner. Prøv deg fram. Se på lærerens ansiktsuttrykk om det du begynner på er feil. Ikke vis tvilen din. Vær skråsikker i alt du sier.

— En ville kanskje prøve å legge sammen roten av de to sidene? Thor Ole er grå i ansiktet.

— Men da har du blitt lurt. Thor Ole ble lettet.

— En annen ville kanskje kvadrere de to kjente sidene. Tydeligvis riktig. Men jeg er tom for ideer.

— Hvordan var det nå? Jeg ser tenkende ut, jeg tenker egentlig på hvordan jeg skal

En novelle om en av de mange og lange skoletimene i Kims liv.

En onsdag

utnyttelsesforhold. Jeg kunne aldri ha vært håpet for lærerne hvis ikke de andre hadde hatt den egenskapen at de mistet munn og mæle straks de tråkka over terskelen til klasserommet. Til gjengjeld er jeg guttas ansikt overfor øvrigheta. Stig trikser ballen mens han går opp trappa.

— Hvorfor kommer dere så seint? Thor Ole Haugen prøver den strenge tonen. Han lider av at øynene hans krysser hverandre. Han skjeler på venstre øye. Det er hans styrke og svakhet. Styrke fordi du aldri er helt sikker på hvor han ser.

Jeg ser stivt inn i hans venstre øye. — Jeg tuppa ballen på veien. Taxisjåføren som blei truffet ville ta ballen.

En fet løgn. Hvis du fyrer løgnen og ser læreren i øya kan du si hva som helst. Faktisk er det ofte sånn at jo mere usannsynlig løgnen måtte være, jo mere effektiv blir den, særlig hvis det er en mannelærer.

Vi setter oss. Svett kropp. Lange bukser. Hard stol. Det klør på rompa. Hvordan skal jeg klø diskret? Jeg gnir rompa mot stolen. Det hjalp litt. Jeg prøver å lene meg på pulten og løfte rompa fra stolen. Virker ikke dette kunstig? Jeg setter meg igjen. Buksa klitrer seg til beina. Jeg skifter stilling, fram og tilbake.

Cato kaster en lapp til meg. Han har sett at Elin har begynt å få ganske store pupper. Og så påstår han at Henrik var offside på det siste målet.

— Vil du ikke lese høyt? Thor Ole er på krigsstien.

— Kjære Kim. Har du et viskelær? På forhand takk. Cato. Jeg viser fram den siden med skrift.

— Kan dere ikke la være å forstyrre i det minste?

Vi lar ham få siste ordet. Men hvordan kan Cato påstå at Henrik var offside? Cato er en av den moderne fotballens ekte sønner. Et barn av reglene. Fotball for ham dreier seg om å lure folk i 2 mm offside. Eller å klage fordi ballen var 15 cm utenfor sidelinja. Men fotball handler da om å gjø-

vri meg unna denne uvanlig vriene situasjonen.

— Du var inne på det i sted, bare motsatt.

— Ja akkurat, nå husker jeg det.

Hva skal trekkes fra hva? Det må være det minste fra det største.

— Vi trekker kvadratet av kateten fra kvadratet av hypotenusen.

Utregning. Men, den siste kateten kan da ikke være så stor? Skal vi trekke ut roten? Blir ikke det det samme som å bare trekke kateten fra hypotenusen? Vi prøver. Thor Ole stråler. Jeg går og setter meg igjen. Så begynner han å prate om noe annet, en eller annen Pytagoras eller noe sånt.

Jeg ser ut i luften. Anne hvisker 25. 25 hva? 25 minutter til det ringer ut vel! Så lenge? Jeg pleier ikke å begynne nedtellingen før vi er halvveis. Kristin konsentrerer seg. Tegner hun en prinsesse eller en hest? Nina og Hanne bytter minnebøker mens Thor Ole har ryggen til. Ole Morten og Richard bytter fotballkort. Vi har såpass respekt for Thor Ole at vi ihvertfall er rolige til det er 15 minutter igjen.

Jeg prøver å se hvor lenge jeg kan holde pusten. Ved vinduet sitter Henrik. Han kje-der seg. Hodet hviler på pulten. Fra tavla durer stemmen til Thor Ole. — Når et fly skal fra A til B...

Henrik setter seg opp. — Har du arva stemmen til et fly eller?

— DC 9.

— Nei, kånkård.

— Er du dum eller? Du kanke sovne til drønnen av en kånkård.

Thor Ole har tøyd tålmodigheten vår. En halvtime ble for lenge å sitte og lære. Lydmuren krever å få spille stikkball i neste time. Etter 10 minutters intense forhandlinger er det ro i hangaren.

Noen regner, Thor Ole snakker. Det var et nederlag for ham at vi gjorde opprør etter 30 minutter. Han hadde tatt mål av seg til å gjøre undervisningen spennende, særlig nå som vi holder på med en av de store antikke filosofene og hans store oppdagelse om rettvinklede trekanter. Thor Ole ble tross alt ikke lærer for å vokte et fengsel. Han vil vel kalle seg selv en idealist, faktisk.

— Marianne, du kan ta 36 D.

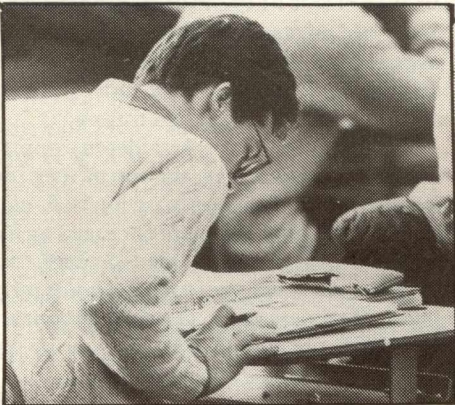

FOTO: KLASSEKAMPEN

re ting sammen, å lure ballen forbi de andre. Det er å spore av å mase om offside og innkast. Jeg kunne ha skjont det hvis det hadde dreid seg om 2 ganger 3-sifrede antall cm. Det var elegant av Stig å sentre via veggen på gymsalen. Alle utmanøvrert. Ekstase.

— Kan du ta neste stykke, Kim?

Jeg går opp på tavla. — Søren, jeg glemte oppgava på pulten. Kan du ikke repetere den?

Jeg skal finne den ene kateten i en rettvinklet trekant. — Først må vi se på hvilke opplysninger vi har. Her har vi da lengden på hypotenusen. Og her har...

Hvordan gjøres dette tro? Jeg prøver ut-

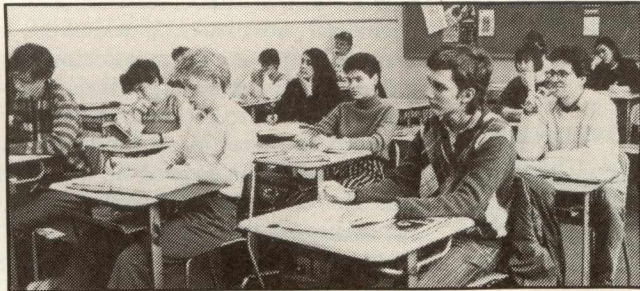

FOTO: KLASSEKAMPEN

Dette må være Thor Oles hevn. Han vet jo at Maja ikke kan svare. Marianne som aldri sier et ord. Vi blir vitne til en forestilling, vi skal advares. Thor Ole har stukket kniven inn. Han vrir rundt, forsiktig for å gjøre det tydelig. Vi skal vite hvem som har den virkelige makta.

Klassen sitter paralyisert. Hver og en av oss sitter muse stille i visshet om at vi er mulige ofre neste gang.

Maja ser i gulvet. Hun mumler noe uforståelig. Thor Ole ber henne snakke høyere. Det ringer ut. Reddet av gong-gongen, denne gangen.

NICOLAY B. JOHANSEN

FOTO: KLASSEKAMPEN

FOTO: ODDIGLEBÆK

Hvordan er det å gå på skolen? Hvordan er det i timene? Dette var noe av det skoleundersøkelsen til Katrine Malmo tok opp (ungene på bildet er ikke identiske med de som er blitt intervjuet).

HVA SIER ELEVENE

JEG HUSKER AT JEG SYNTES DET var gøy å gå på skolen. Spesielt husker jeg alle de konkuransene som foregikk i det skjulte mens læreren sleit som verst på tavlen. Om hvem som kunne skrive navnet sitt penest eller om hvem som kunne de groveste vitsene. Og så husker jeg at jeg var den flinkeste jenten i kanonball, og alle de gøye inn-til-vegge lekene.

Det var en bekymringsløs tid, tenker jeg. Men hva med resten av skolen? Alle undervisningstimene? Hva husker jeg derfra? Ingenting! Bare at vi skrev lapper, hadde konkurranser eller at jeg sov. Ingenting av fagene. Det er en ganske rar følelse. Alle de timene etter timene hvor læreren stod og doserte framme ved kateteret, de er som slettet fra mitt hode.

Ungdomsskolen var litt kjedeligere enn barneskolen. Og gymnaset var enda kjedeligere. Jeg husker ikke noe særlig mere fra timene der heller. Lappeskriving og andre artige ting husker jeg også mindre av fra ungdomsskolen og gymnaset. Det er nesten som tolv forsvunnet år av mitt liv. Men uten disse tolv årene hadde jeg aldri vært der jeg er i dag. Ganske sprøtt!

HVA SIER ELEVENE?

Jeg dro på en ungdomsskole her i våres for å finne litt ut om hva elevene der tenkte om skolen sin. Jeg var innom tre klasser, en på hvert trinn. Med skriftlige undersøkelser til alle elevene. Tilsammen svarte 70 elever. Kanskje ikke verdens mest omfattende undersøkelse. Men den gav meg likevel et bilde av hvordan elevene der så på det å gå på skole.

Et av spørsmålene jeg stilte var: «Hvorfor går du på skole? Det vanligste svaret de kom med var «for å lære» eller «fordi jeg må lære». 55 % svarte dette. For å få en god

FOTO: OLASÆTHER

På vei til skolen. Mange synes veien er lang.

utdannelse eller en god jobb var også en gjentatt begrunnelse. Så utifra dette så ser det jo ut som om målet er nådd. Elevene oppfatter det sånn som de er ment til å gjøre; de går på skolen fordi de vil lære, for å få en god utdannelse. Men det hele blir ganske absurd når 72 % av elevene svarer nei på spørsmålet om de tror de får bruk for alt det de lærer på skolen. På spørsmål om hva de ikke får bruk for lyder fler av svarene sånn: «Mye av alle fagene vi har» eller «alt for mye», «masse» og «mye forskjellig».

De går altså på skolen for å lære, men de tror ikke at de får bruk for så mye av det de lærer. Men det er også noen som allerede har gitt opp med de «riktige» svarene, som sier ganske kort om hvorfor de går på skole: «Tvungen skole», «Jeg må», «TVANG», «må jo» osv.

Et annet sted i undersøkelsen så spør jeg om elevene synes det er viktig å ha lekser. Til det svarer 50 % av elevene ja. Og de begrunner det med «fordi vi må jo lære», «for å forstå litt mer», «for å pugge til prøver», «fordi man skal huske det man har lært», osv. Målet er altså klart: Man skal lære på skolen og det hjelper leksene til. Men hvordan måles kunnskapen til hver enkelt elev? Jo, den måles ved at alle får prøver i det de skal ha lært, og ved at læreren setter karakterer på det som blir prestert. Og jo bedre karakterer man får på prøven, jo flinkere er man og jo mer kan man. Det er i alle fall disse karakterene kunnskapen din måles utifra.

På denne skolen var det sånn at 56 % av elevene regnet seg selv som middels bra eller skoleflinke. 40 % av elevene syntes de var mindre flinke på skolen. Så utifra dette så må vi jo regne med at flertallet har lært det de skulle. Men sånn er det visst ikke likevel. Eller de har kanskje lært det de skulle utifra det skolen kaller å ha lært noe, men om de virkelig har LÆRT noe det er det verre med. For når jeg spør om hvor mye de husker fra prøvene de har hatt så svarer 65 % at de husker noe av det. 13 % at de husker veldig lite og 8 %, nesten ingenting. Bare 9 % sier at de husker nesten alt. Når de da tidligere i undersøkelsen sier at de går på skolen for å lære noe de kan få bruk for senere i livet, og fordi de skal ta over samfun-

net om noen år, ja så burde vi ha god grunn til å angste oss.

HVORFOR ORKER VI Å GÅ PÅ SKOLEN?

Utifra dette blir det ganske viktig å finne ut hvorfor de orker å «lære» seg ting når de selv vet at de ikke får bruk for det, og at de kommer til å glemme mye av det etterhvert. Da kan det ikke være innholdet i det de lærer som er det viktigste for dem, men det at de lærer noe til akkurat den prøven. Ikke nødvendigvis fordi de ikke har lyst til å lære noe, men fordi det de lærer ikke er interessant for dem der og da, og fordi de ikke tror de får bruk for så mye av det de lærer. Hvem er det som prøver å huske noe som de ikke tror de skal bruke til noe?

Men når de ikke lærer noe de verken syns er interessant eller nyttig, hvorfor boikotter de ikke da hele skolen? Nei det gjør de ikke fordi de vet at de må få et vitnemål, for seiere å få seg en jobb som de kan leve av. Det som skjer er at de prøver å pugge mest mulig til prøvene for å oppnå en høyest mulig pris på arbeidskraften sin, som de om noen år skal selge på et arbeidsmarked. Hør bare på hva de svarer på spørsmålet om hvorfor vi alle må gå på skolen: Jo de sier: «for å kunne greie oss i verden», «fordi ellers så har du ingen sjanse», «for at vi skal få gode karakterer, få en jobb», «for å bli til noe her i livet» osv. Og så er det de som ser det på en annen måte. Ikke utifra seg selv, men utifra at samfunnet trenger noen til å fylle jobbene. De sier: «For å lære slik at vi kan tjene samfunnet», «for at vi skal kunne noe forskjellig» og «for at Norge skal holde seg på beina.»

DET ER JO IKKE BARE KJEDELIG Å GÅ PÅ SKOLEN

Hvordan er det å gå på skolen? Hvordan er det i timene? Hva er det som er gøy på skolen og hva er det som er kjedelig? Disse spørsmålene stilte jeg. Og det viste seg at det var 68 % som likte seg bra, passe og middels bra på skolen. 28 % likte seg dårlig eller opp og ned. Hva er det som gjør at så mange liker seg bra? Hva er det de synes er gøy på skolen? Jo, det er sånn: 36 % sier at det er friminutter, utflukter, feriene og det å være sammen med vennene som er gøy på skolen. 23 % synes at noen valgfag og gym og heimkunnskap er det som er gøy. 11 % synes ikke at noen ting eller noe spesielt er gøy. Bare 9 % nevner fag som engelsk, naturfag og matte blandt det de synes er gøy på skolen. og så lite som 5 % m synes at nesten alt er gøy.

På spørsmålet om hva som er kjedelig på skolen er heller ikke resultatet så oppmuntrende: Der svarer 39 % at det er timene, eller teoritimene som er kjedeligst. 20 % synes at nesten alt er kjedelig og 6 % nevner spesielt læreren som det som er kjedelig på skolen. Bare 3 % sier at de ikke er noe som er kjedelig, eller som en av de sier: «At hun prøver heller å se på de positive sidene i skolen.» Så det er ikke mye resultat og skryte av i forhold til at skolen skal formidle kunnskap til våre kommende landskvinner og menn!

Jeg tror ikke det er for drøyt å si at det er en viss kunnskapsforrækt og spore i elevenes meninger om skolen sin. Kunnskapsforrækt i forhold til den kunnskapsformidlingen som skjer i skolen i dag. Og hva hjelper det at 68 % av elevene trives på skolen og holder den ut i ni år, når bare 3 % også synes at timene er gøye, hvis målet skal være å formidle kunnskap? Å bruke det at folk liker seg på skolen som et av argumentene for at skolen også er bra, faller derfor på sin egen urimelighet.

Men hva er det som utmerker seg ved dette som har kommet fram her? Jo det er dobbeltheten i elevenes syn på skolen og på kunnskapen. De går på skolen for å lære, men de synes ikke at de lærer noe særlig. Og det er klart at vi alle må gå på skolen, men det er det rene helvete.

Det er denne dobbeltheten også lærerne blir lurt av når de sier at alle elevene deres

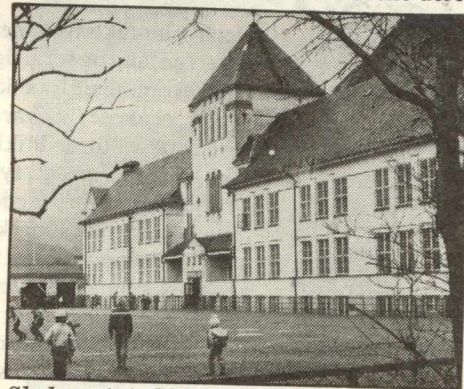

FOTO: KLASSEKAMPEN

Skolen, et sted å lære, et sted å vere?

trives på skolen og i timene deres. Og det er denne dobbeltheten som får oss elever til å si, både under og etter skolegang at vi likte oss på skolen. For det som ikke er åleiret er vi flinke til å fortrenge, mens det som er bra - i dette tilfellet friminutter og ferier - setter vi i minne. Jeg tror det er mye på grunnlag av dette at verken lærere eller elever prøver å tenke på andre alternativer, og derfor godtar skolen som den eneste og rette kunnskapsformidler.

KATRINE MALMO

En alternativ tanke?

Finnes det noen mennesker som er mer verdt enn andre? Er det noen som er et A-lag, mens de fleste er B eller C-mennesker? Er det sånn i skolen og ellers? Hvorfor lærer f.eks ikke alle like mye i skolen?

I RØD UNGDOM HAR VI DISkutert framtidens skole, vi har utviklet Bøllekurs for jenter i skolen, og satt søkelys på den undertrykkingen som skjer i skolen. Vi ønsker oss en skole der alle får lære, og der alle elevene sine kunnskaper er like mye verdt.

Rød Ungdom er ikke de eneste som diskuterer skolen, og det er heller ikke vi som diskuterer om elevene kan deles inn i et A-, B- eller C-lag. Gymnasiastutvalget i Hordaland vedtok på årsmøtet i fjor at de ville arbeide for å opprette «graderingsklassesystemet»; det samme som A/B/C-systemet.

Dette er tenkt slik: Elevene skal få forskjellig fordypingsgrad i de forskjellige fagene. De som har fordypingsgraden A vil få:

— intensiv opplæring. Skal forberede til videre studier. Man må regne med mye lekser og mye selvstudium.

Fordypingsgrad B:
— middelnivå, middels tempo. Kan også være litt på siden av pensum. En del selvstudium.

Fordypingsgrad C:
— grundig opplæring. En går sakte fram, og forståelsen kommer i første rekke. Hensynet til enkelteleven er viktig. Lite selvstudium.

Rute-80 har snakket med lederen Christine Jorewitz og Ina Isachsen som er kasserer i Hordaland GU.

De forteller at ABC-systemet er lite diskutert i styret, og det var bare et knapt flertall for det på siste årsmøtet. Det er to av de andre styremedlemmene som har utarbeidet forslaget, men vi spurte Ina og Christine hva de mente og hva HGU ville med dette.

Rute-80: - Hvordan vil systemet fungere, hvem skal bestemme inndelingen av elevene?

— Det er elevene selv som skal bestemme hvorhen de vil være. Vi vil understreke at det går an å velge f.eks.

en A-fordyping i norsk hvis en er sterk i norsk, og samtidig en C-fordyping i matte hvis en ønsker det.

Rute-80: — Dere sier at alle flinke i noe, og at alle skal få velge som de vil. Men hvor fritt er folks valg? I dag velger gutter og jenter vidt forskjellig, jenter tar ofte det de liker, mens gutter velger «riktig» og «lurt».

— Dette er et problem, jenter undervurderer ofte seg sjøl. Men ABC-modellen er ikke bare for flinke gutter; det skal være en modell for alle. Men denne modellen vil kreve et et bedre rådgivningstilbud, og en må spesielt oppmuntre jentene. Vi vil ikke ha en skole der en kan velge seg bort fra alle viktige fag og der en står igjen med null kompetanse.

Rute-80: — Er dere for eller imot Veierødmodellen, der alle linjeskillene er visket ut?

— Vi er for å oppheve linjeskillene, men de fagene en velger skal stå i en

viss tilknytning til hverandre, slik at en ikke velger «litt av alt» som blir ingenting.

Rute-80: Gymnaset i dager «allmenndannende», det vil si at en har flere fag, og ikke bare et snevert og lite fagområde. Med en ABC-modell vil elevene kunne nedprioritere de fagene som ikke gir særlig status. En med naturfaglinje kan ta f.eks. C i norsk og dermed gi blaffen i det faget. Åpner ikke ABC-modellen for ren fagidioti?

— Jo, det åpner nok for at elevenes interesser avgjør hva de velger. Men det skjer jo i dag og; folk prioriterer hvor mye de vil jobbe med hvert enkelt fag. I ABC-systemet kommer elevenes interesser bedre fram. Dessuten kan du jo ikke tvinge folk til å jobbe med fag de ikke liker.

Rute-80: — Tidligere var ungdomsskolen delt i tre nivåer, eller kursplaner. Er det egentlig det samme dere ønsker?

— Nei. Det fungerte jo dårlig den gangen. Men vi regner med at folk er mer voksne på gymnaset enn på ungdomsskolen, og at de selv velger riktig nivå. Den gangen ble elevene satt i en bås, og det var ikke mulig å komme ut av den. Sånn vil ikke vi ha det; en må kunne velge forskjellig nivå i de forskjellige fagene, og en skal ha mulighet til å jobbe seg høyere opp.

Rute-80: — Men en med C-nivåer i mange fag vil jo få en dårligere utdanning enn en med A? Hvordan kan dere da si at dette er så bra for dem som er svake i mange fag?

— Alle skal gå gjennom det samme pensum, så alle lærer det de skal lære. Klart at det vil være forskjell på de kunnskapene folk har, men det er det jo i dag også. Med ABC-modellen vil alle få undervisning på det nivået de selv er på, og alle vil føle at de lærer noe.

Rute-80: — Men vitsen med å gå på

skolen er vel ikke at du skal «føle» at du lærer noe? Det er vel ganske uinteressant hva en måtte føle hvis en faktisk ikke har lært noe?

— I dag er alt lagt opp på et middels nivå der både de flinke og de svake blir «tapere». Det er dette vi vil bort i fra. Det er viktig at alle føler at de får noe igjen for å gå på skolen, samtidig som de faktisk lærer noe.

Rute-80: — Har dere i HGU noen tanker om hvorfor noen elever er «svake»?

— Ingen kan være flink i alt, og folk har forskjellige interesser. Hvilken bakgrunn en har, holdninger i samfunnet og massemedia påvirker en også.

Rute-80: — Hva mener dere er årsaken til at den videregående skolen er blitt dårligere? Er det fordi det er for mange dumme elever som går der?

— Nei, grunnen ligger nok i at det har blitt bevilget for lite penger. Læreryrket er for dårlig betalt, og har mistet status. Det største problemet er at skolen har blitt en oppbevaringsplass, blant annet fordi det er for få plasser på yrkesfaglig.

Rute-80: — Vil ABC kreve økte bevilgninger?

— Nei. Bare til bedre rådgiving, og det vil nok koste lite.

Rute-80: — Ser dere ingen andre måter å forbedre skolen på, f.eks. ved økte bevilgninger, høyere lærerlønn og færre elever i klassene?

— Ja, da tror i allefall ikke vi at det hadde vært behov for ABC. Det vi har villet, er å komme med en alternativ tanke, - uansett så må det skje noe med den videregående skolen!

YNGVILD BØ

PERNILLE RIIS LOTHÉ

Staten: strategisk eller talentløs?

ASTRI BRYN

STATEN HAR I EN ÅRREKKE bevilga for få midler til fylkeskommunene og til de ulike sektorene. Staten har blitt sett på som talentløs når det gjelder å sette seg inn i lokale forhold og behov. Bevisst strategi, eller ærlig talentløshet? Det er ikke det vesentligste. Den praktiske konsekvensen er den samme uansett.

NYTT INNTEKTSSYSTEM

Det nye inntektssystemet - første kapittel i en lang og sørgelig historie. Fylkeskommunene fikk ikke nok bevilgninger, og de de fikk var kanskje fordelt på sektorer de ikke mente var viktigst sjøl. Uansett, fylkesadministrasjonen tok med glede i mot det nye inntektssystemet som i korthet består i at fylkeskommunene sjøl får fordele pengesekken. Resultatet? den store pengesekken blei mindre etter hvert, og staten slapp å få alle de ekle problemene med helse, statens ansvar eller utdanning for den saks skyld, slengt i omstillingstrynet sitt hver høst. Det som vart kalt lokaldemokrati blei i praksis ansvarliggjøring for nedskjæringer ned på lokalplanet. Dette er kort og godt et angrep på organisasjonene, fraskrivning av tidligere offentlig ansvar, og en kime til splittelse svake grupper i mellom som vi sjelden har sett maken til. -Angrep på disse organisasjonene fordi det blir opp til de lokale organisasjonsledd å presse på for sine medlemmer. En organisasjon trenger ikke være så veldig svak og li-

ten før den bukker under for presset. - Staten gir ansvaret for fordelingen over til fylkeskommunene, sjøl om det er snakk om tilbud som skal gjelde alle (helse, utdanning, veier, ...). - Splittelsen er fullkommen når elevenes krav skal stå opp imot de eldre sine behov, veier satt opp imot barnehager og flyktninger blir plassert mot sin vilje på dyre hoteller mens bolignoden øker.

FRISKOLER NESTE!

Hva blir resultatet av et sånt kaos? Jo, de ulike sektorer innafor fylkeskommunene sier det samme som fylkeskommunen sa før: De er jo talentløse når det gjelder fordeling av penger. Vi veit best sjøl! Og så sier skolene tusen takk for tilbudet om å bli friskole, de tar i mot sekken til hele skolen og blir satt til å administrere nedskjæringene, - nei unnskyld: bevilgningene mellom gruppene innafor skolen. Resultatet? De første friskolene er på trappene, vi kan ikke si hvordan det vil fungere ennå. Sier vel mange. Eller er det kanskje nettopp det vi kan? Vil ikke de logiske konsekvensene bli at fremmedspråklige elever sine innføringsklasser blir satt opp imot nye videregående klasser, lærerlønnen blir satt opp imot oppdatering av utstyr, kantinebudsjettet blir sett i sammenheng med oppussinga som koster penger, ... osv osv?

GÅR VI KONKURS?

Flere kommuner har i løpet av de siste åra stått i fare for å gå konkurs. Mange kommuner har benyttet seg av sjansen til

FOTO: TORIL STORVESTRE

Vi er alle små pressgrupper som til sammen utgjør flertallet i dette landet, skriver Astri Bryn i denne kommentaren.

å få frikommunestatus og lage sine egne foreskrifter og regler/budsjetter i den tro at dette dreier seg om lokaldemokratiets framvekst. Vil vi oppleve at skoler blir slått konkurs om få år? Vil det bli trusselen som skal henge over de lokale lønnsforhandlingene til lærerne, og til elevenes krav om flere ressurser til ny teknologi?

HVEM VIL GÅ KONKURS?

Samtidig som staten planlegger å trekke seg ut av industri utover hele landet, investerer den kapitalen på det internasjonale markedet. Investeringer i 3. verden, nedlegging av industri som ikke går med stort nok overskudd og friskoler er tre detaljer i den store omstillinga av Norge som vi er inne i.

Omstillinga dreier seg ikke om å skape nytt, men om å omfordele kapital på andre og færre hender enn før. Norge på det internasjonale markedet vil ikke gå konkurs. Men oss som skaper verdien i landet får mindre og mindre del av kaka og blir satt til å fordele smulene til hverandre

ER KAMPEN TAPT?

Hvordan skal vi klare å slåss for et Norge for alle, for at verdien som blir skapt skal komme alle til gode? Budsjettkampene lokalt blir viktige. Men oppi den lokale drakampen er det viktigere enn noen gang at vi ikke lar oss splitte. Det tjener vi ikke på. Vi må stå samlet og skyve ansvaret tilbake der det hører hjemme. Vi kan godt ha lokaldemokrati. Men hvis det skal kunne kalles det, må pengesekken være stor nok til å dekke behovene lokalt. Hvis det ikke er nok kroner i sekken, hjelper det lite at vi som bor i fylket kjenner de lokale forholda bedre enn folka på tinget.

STÅ SAMMEN!

Utfordringen til oss som er de virkelige ansvarlige må være: Elever og lærere er allierte, fremmedspråklige elever og norske elever må stå sammen i kampen for utdanning for alle, enslige mødre, unge, gamle, minstepensjonister, jenter, handikappede, arbeidere, læringer, arbeidsløse, ... alle vi små pressgrupper som til sammen utgjør flertallet i dette landet: VISKAL IKKE LA OSS SPLITTE!

Gjeste- skribent

Anders Slaatsveen er dagleg leiar i Folkeaksjonen Mot Hasj (FMH).

Historia om rusmidler dreier seg i all hovudsak om tre ting: Religiøse ritualer, profitt og undertrykking; skriver Anders Slaatsveen i gjestespalta.

HISTORIA OM RUS- midler dreier seg i all hovudsak om tre ting: religiøse ritualer, profitt og undertrykking; først og fremst undertrykking. Alkohol og narkotika finn knapt sin like som effektivt middel til å passifisere og hindre politisk kamp. Likevel er rusmiddelspørsmålet i dag vist bort til ein diskret plass i «helse- og sosialpolitikk». Og ikkje nok med det; der ein vrir av seg nokre obligatoriske fraser om alkohol, blir «narkotika-ondet» utmana så ein skulle tru mesteparten av ungdom var langtkomne stoffmisbrukarar, prostituerte og kriminelle. Rusmidler har blitt eit spørsmål om sosionomi og kriminalitet.

Mytene om rusmidler passer som hand i hanske med tidas narsissisme (egodyrkinga). Og mytene er mange: Frå åssen brennevin gjør deg til litt av ein kar, til fin-vin-alkoholismens kopling med overklasselivet. Det farlege i dag er jo at folk faktisk trur at myter er sannare enn det virkelige livet. Slik skil- ler rusmidler seg frå så mange andre undertrykkingsmidler, og som gjør det så utruleg effektivt; vi har akseptert den reaksjonære individualiseringa:

Alkoholikaren og stoffmisbrukaren (eller «narkoman»), for det høyrast så mye verre ut) er effektive til å skape avstand til «problemet».

Kunne vi i dag tenke oss ei venstreside som ikkje tok alvorleg på spørsmål som jentekampen, økologi, utbyttinga av 3.verda, imperialismen eller for eksempel skolepolitikk? Men den same venstresida gir så å si totalt blaffen i den mest systematiske undertrykkinga makt-havarane og reaksjonen kan bruke, rusmiddeundertrykkinga. Historisk som i dag; mot arbeiderklassa, mot ungdom, av USA's soldatar i Vietnam som sovjetiske i Afghanistan, av folket i den 3.verda, av svart ungdom i USA og innvandrardom i Norge. Alkohol er fellesnevaren for det meste som fins av vald i heimen (som utløysar, forsterkar og til ein viss grad årsåk). Vi veit i dag at narkotikakapital er tett knytta til imperialismen, våpenhandel og krig. Alkoholkapitalen har kasta seg som eit rovdyr over landa i den 3.verda. Kornet som går med til å produsere amerikansk whisky kunne avskaffa brødmangelen i Afrika. Og narkotika, alkohol, våpen og anna

kriminell kapital går meir hand i hand enn folk liker å tru. Og, dermed hand i hand med all kapital - og så skulle dette vere eit arbeidsfelt for nokre få sosionomar, helsepersonell og velmeinte informasjonsarbeidarar!

Kampen mot rusmidler, anten det gjeld alkohol eller narkotika, er ein politisk kamp - ein kamp mot undertrykking. Men og ein kamp for eit samfunn med meir spenning, der folk verkeleg kan vere frie, med solidaritet, varme og vennskap. Rusmiddelspørsmålet kan du ikkje avfeie med at det er «systemet» si skuld at folk (og dermed du sjøl) drikk.

Du har her, som ellers eit personleg ansvar.

Slik som du har når det gjeld husarbeid, seksualitet, porno, rasisme, - alle spørsmål knytta til tilhøvet mellom deg og andre - både på det personlege og samfunnsmessige plan.

For du trur vel ikkje på mytene om rusmidler?

Du er vel ikkje for undertrykking?

Du ønskjer vel eit politisert, aktivt, engasjert og bevisst ungdomsmiljø? Fint!

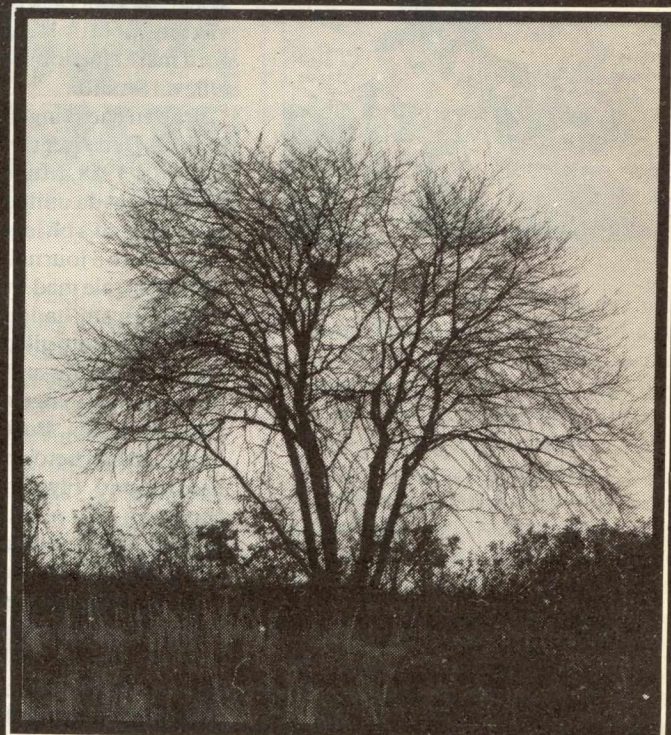

FOTO: HALVORBJØRNGÅRD

KULDE (TOMHETEN)

Jeg fryser.
Det er så kaldt.
De isende klørne kryper
— oppover anklene
— ut ifra isklumpen i brystet
og samles i magen.

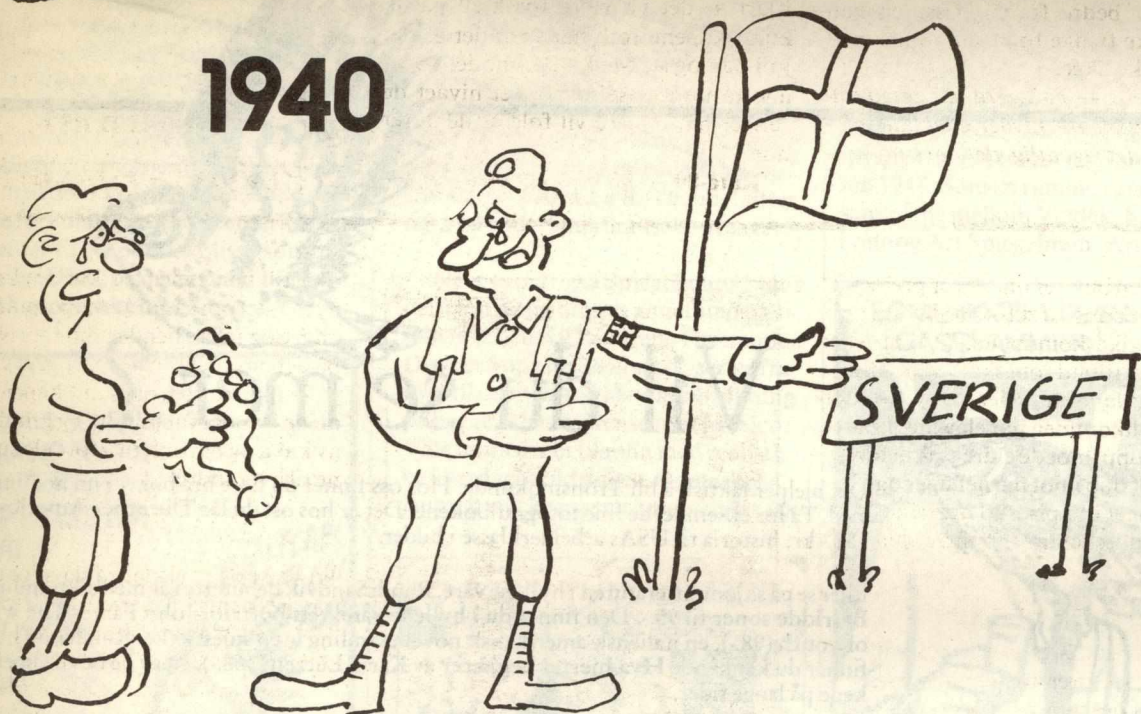
I det klørne skjærer
blodige sår over hoftene mine
treffer de ryggraden
med knytte neveslag fra begge sider.

Reaksjonen lar ikke vente på seg:
is-spydet slår i nakken
med lynets hastighet.
Da brast det hele,
og elvene rannt over steinura.

GERD FJELLANGER

Bendik

1940

1987

BENDIK '87

Hvor hører fotballen hjemme?

TOGET TIL ALTRINCHAM går fra Manchester Piccadilly hvert kvarter. Vi blir fraktet i sånne vogner som ellers bare finnes i engelske TV-serier, en dør for hver annen meter. Stemninga er farga rød hvit og svart. Vogna er full, praten går høyløyd og i et hjørne sitter en gjeng og synger. Det blir drukket øl.

Alle går av på Warwick Road. Noen hundre av oss trasker retning Old Trafford. Det er lørdag formiddag og Manchester United spiller mot Norwich City. Salgslivet blomster. Her går det i United skjertif, luer, T-skjorter og svartebørs billetter. Alt blir nøye overvåket av politifolk. Også er Old Trafford mere enn dobbelt så stor som Ullevål Stadion.

På den ene svingen er det satt opp en klokke. Den viser tre minutter over tre, 6 februar 1958, Munchen. Dette er tidspunktet da united gikk fra å være et godt lag til å bli legendarisk. Dessverre måtte 8 journalister, 3 ledere og 8 spillere betale med livet.

Matt Busby hadde bygget opp et lag etter krigen som gikk for å være det beste som hadde spilt på engelsk jord. Som det første engelske laget spilte de i Europa cupen. Busby-babes, som de kaltes, hadde netopp slått Røde Stjerne i Beograd. Flyet mellomlandet i Munchen. P.g.a. sludd på rullebanen fikk ikke flyet nok fart til å lette, og kræsja i et tre og et hus.

Ingen kunne unngå å ha sympati med United etter dette. «En hel verden gråt for Manchester United». I den første kampen etter ulykken ble Sheffield Wednesday slått 3-0, med 60 000 på lekterne. Det ville vært direkte umoralsk å yte motstand, mot dette reservelaget.

United svingen heter Stretford End, her er det alltid fullt. Tilsammen har det pressa seg inn 40 000 i dag. 30 av dem river ned taket når de røde entrer det grønne teppet. «Junai-te junai-te», taktfast klapping og et karakteristisk tegn med armene, «junai-te junai-te».

På Norwich spiller en neger som ingen har hørt om før. Ruel Fox? Han driver United forsvaret til fortvilelse. Svaret fra Stretford End kommer uten nølen: «Uh-uh-uh-uh-uh-uh-uh». Det er glemt at det spiller tre negere på United også. Og så skjer det at Norwich tar ledelsen 1-0! Guttene har sluttet å spille, ingenting stemmer. Hverken vår egen Jesper Olsen eller Gordon Stachan lykkes med dribblingene sine. Midtbanen, dvs. Bryan Robson spiller i forsvaret. Og helt framme klarer ikke McClair og Davenport å samarbeide. Avisene skal dømme denne 1. omgangen til årsvers-te.

Ny omgang, ny sjanse. Bryan Robson er flytta fram. Etter 1 minutt står det 1-1. Da da raser tribunene, og United tar over spillet. 10 minutter før slutt stupheader kaptein Robson inn 2-1. Da mistet jeg hørselen. «Junai-te junai-te», klapping og sånn, «junai-te junai-te». «You're not singin anymore-you're not singin anymore». På motsatt side sitter en klump Norwich tilhengere, som ikke synger mer, godt bevoktet av politi. «Come on you reds-come on you reds».

Noen og enhver kan være glad for at det endte som det gjorde. Folk har blitt drept på Old Trafford. Det å stille opp på United matcher annen hver uke behøver ikke bety at man (det er stort sett bare menn) elsker de røde over alt på jord. Like viktig kan det være å hate motstanderen. Thatcher er nok glad for at arbeiderklassen hennes har fotballkampene hvor de kan få utløp for aggresjonen sin.

Det er ingen tvil om at fotball er arbeiderklassens sport. Det har den vært helt siden början. De røde djevlene (som er det velklingende blasfemiske til navnet United har fått) ble starta av en gjeng jernbane arbeidere i 1878. Dengang kalte de seg Newton Heath. Fordi Lancashire and Yorkshire Railway kunne tilby gode arbeidsplasser, lokket United til seg mange top spillere fra fjern og nær.

Mer enn halvparten av innbyggerne i million-byen Manchester tok imot deres «helter» fra United, da de vendte hjem fra Wembley som europamestere. Ca. 400 folk måtte på sykehuset for behandling etter de skadene de pådrog seg under kaoset som oppstod.

Også den dag i dag kommer de fleste spillerne fra den arbeidende klassen. Dagens store stjerne, Bryan Robson, kommer fra det fattige nord, hans far var lastebilsjåfør. Og Norman Whiteside, som ble hentet fra Belfasts fattigkvarter som 14 åring, som George Best engang ble. Fotball er et «mannfolk spill», og ikke noe for tanter fra mere beskyttede lag av befolkningen.

Men det å spille i United kan vanskelig kalles proletært, utover det at det faktisk er kroppsarbeid å spille fotball. Det sies f.eks. at stjerna Robson tjener sine millioner på sin 5-årskontrakt. Og United er ikke en fattig klubb. enhver kan regne størrelsen på

omsetningen når 40 000 legger igjen 4-5 pund hver 21 ganger i året. I tillegg kommer reklame inntekter og salg av effekter. Manchester U. er big business.

De pene i byen Manchester har et annet lag, Manchester City. Ingen må tro noe annet. United er det engelske Vålerenga, dypt forankra i den skapende klassen. Og om så spillere og ledere omgir seg i luksus (Uniteds forrige manager ble kalt Champagne Charlie), gir ikke det anledning til å drømme seg inn i en problemfri verden?

NICOLAY B. JOHANSEN

Rute 80

ROD UNGDOMS MAGASIN

Med seks spennende num-
mer av Rute 80, ønsker jeg
deg en God Jul, og et Godt
Nytt År.

Hilsen

Giver:

Navn:

Adr.:

Ny abonnent:

Navn:

Adr.:

Glem marsipangrisen og Sonjakonfekten. Gi en politisk julegave. For kr. 50.- mottar dine venner 6 nr. av et magasin som i dag blir lest av så altfor få. Klipp av gavekortet, og gi det til en eller flere venner til jul. Legg denne delen i en konvolutt og send den til oss med ditt navn og adresse øverst, og navnet til den heldige mottaker nederst.

Rute 80
postboks 4702 Sofienberg
Oslo 5

Vil du se mer?

Det hjelper faktisk å bli Tronsmøkunde. Hos oss finner du flere bra bøker enn noe annet sted. Ta for eksempel de fine fotografibøkene. Det er hos oss du får **The other America** til 150.- kr, historia til USAs arbeiderklasse i bilder.

Eller se på skjønnlitteraturen i hyllene våre. Randi Sandvik debuterte i år med diktsamlinga **Befridde soner** til 95.-. Den finner du i hyllene våre, rett bortafor John Fantes **The wine of youth** (98.-), en italiensk-amerikansk novellesamling uten sidestykke. Runder du hylla finner du kanhende **Hva hjertet begjærer** av Karin Lützen (268.-), en av de beste lesbebo-kene på lange tider.

Fagbokhyllene våre er fylt til trengsel av bøker du ikke kommer utenom. **Rasismens røtter** koster 62.-, og Lloyd Timberlake har skrevet **Afrika i krise**. Ei bok vi ikke har er Den erotiske rødvinsboka. Til gjengjeld kan du få **Lyst & Lengsel** (228.-). Høres ikke det bedre ut?

I kjelleren har vi tegneserier. Valget er vanskelig, men kanskje kunne **Socker-Conny** av Pirinen passe. Seksti kroner er ikke dyrt for den virkelige historien om det moderne Sverige. Eller ring oss og be om å få katalogen over de 2000 andre tegneseriene og ikke glem den 40-siders katalog over kvinnebøker.

Synes du dette blir mye penger, har vi mye billig krutt også: J.E.Vold: **God dag! Jeg er et dikt**. 35.-. K. Hussain: **Pakkis** til 39.-. I. Ambjørnsen: **Hvite nigger** koster 35.-. N. Grieg: **Ung må verden ennu være** koster 39.-. Og så bortetter.

Tilslutt: Vi er ikke bare for Oslo-folk! Skriv eller ring og prat med oss, vi sender bøker i posten hjem til deg. Bare ikke vent for lenge, både vi og postverket blir travle når det nærmer seg jul.

TRONSMO BOKHANDEL
KRISTIAN AUGUSTSGT. 19, POSTBOKS 6897,
ST. OLAVS Plass, N-0130 OSLO 1 Tlf. 02-202509

Gods own comics

Tegneserier fra USA står for mange som inkarnasjonen av alt som er vondt og leit her i verden. Og helt uten grunn er det ikke. Men la oss se litt nærmere på fenomenet tegneserier fra USA.

USA er tegneserier først og fremst superhelt-serier. Det meste er serier uten noensomhelst verdi, untatt for forlagenes økonomi. Og sånn har det vært siden mellomkrigstida. Men parallelt med denne tradisjonen finner vi hele tida en annen og rikere. Denne tradisjonen er ikke en sammenhengende linje, men en rekke enkeltstående store kunstnere. Vi finner den for første gang hos Herriman og hans serie Kratz Kat, som starta i 1913. Serien har et rollegalleri på tre figurer, den lille musa som kaster stein så fort den får en sjang, katten som elsker musa og politihunden som regelmessig setter musa i fengsel. Serien er prega av en varm og underfundig humor som var svært avansert. Serien gikk inn pga. av Herrimans død i 1944.

Neste stopp er Walt Kelly og Pogo, året er 1943. Pogo er en vannrotte og bor i sumpen i sør. Med i serien er en rekke dyr noen mer lettkjennelig som karikatur enn andre. Pogo var i første rekke en politisk kommentar-serie skrevet fra et svært liberalistisk synspunkt. Serien tok for seg fenomenet som McCarthy, utviklingslærestriden i skolen og politikerenes tålmodigheter og fikk mye bråk for dette. Store deler av tida fortalte serien også om det lille universet i myra, med sans for situasjonskomikk.

Og da er vi framme i vår egen tid, med Donnesbury av Trudeau og Breatheds Bloom County. Donnesbury går som dagsstriper i Morgenbladet og er den mest politiske av disse to. Persongalleriet har hele tida utviklet seg i pakt med tidas krav og de rådende politiske forholda. Serien gir en så krass kommentar til det politiske livet som det er mulig i USA, og det er langt hinsides det vi kunne tenke oss i Norge.

Breathed: Bloom County

Bloom County er ikke direkte politisk. Den tar først og fremst opp mere allmen menneskelige forhold, men det tender at forfatteren ikke kan dy seg. Akkurat som i Doonesbury har vi et fast persongalleri, en av de mest framredende skikkelsene er dessuten piggin. Denne serien finnes i Norge kun i Aftenpostens week-end så vidt jeg reit. Og det er jo dumt at bare Oslo-folk får glede av dette, på tross av at det bare er de snilleste bitehe vi får se, under navnet Binkley.

Dessuten har vi en mann som heter

Will Eisner. Han gjorde seg først gjeldende med den tradisjonelle helteserien Spirit, som kom med sitt første nummer i 1940. Men etterhvert gjør han serien mer enn moraliserende og humoristisk vrier på tradisjonelle opplegg, får Eins til store ting med det grafiske uttrykket. Man hadde aldri før sett slik bevisst og spennende bruk av billedutsnitt, «kameravinkel» og forholdet lys-skygge. Etter en tid legger han ned arbeidet med Spirits og konsentrert seg om det han kaller Graphic Novels. Man tenker umiddelbart på Jan Erik Volds dikt om Hokusai den gamle mester. Tegningene blir enklere med åra, og historiene bare

W. Eisner: En kontakt med Gud

bedre. På norsk har vi fått En kontakt med Gud, Liv på en annen planet og Livskraft. Tronsmo Bokhandel sitter også på endel amerikanske utgaver.

Nevnes må også Spiegelmanns Maus, den er utførlig omtalt annet sted på sida, og seriene til Brødrene Hernandez. Disse er Sopa og Mechanix, serier fra livet til den spanskaltende befolkning på begge sider av grensa mot Mexico. Ville fantasier er blanda med realistiske hverdagsskildringer. Og sterkere jenter har ikke jeg sett i noen serier før.

Hernandez: Mechanix

Men det skjer også ting i superheltenes verden. I løpet av de siste åra har to navn pekt seg ut, Frank Miller og Bill Sienkiewicz. Miller er mest kjent for sin nye versjon av Lynvingen, kalt Batman the Dark Knight. Denne er tidligere omtalt i Klassekampen, og er et forsøk på å beskrive Lynvinger slik han ville ha fungert i et virkelig USA med superhelter. Tegnestilen er svært særegen og innholdsmessig balanserer serien mellom propaganda for, og avsløring av fascismen i USA: Jeg synes det er vanskelig å si hva som er hva,

Kultur

men serien bør åpenbart tas på alvor. Den finnes dessuten på norsk.

Før Batman lagde Miller Ronin, det er en psykologisk sci-fi historie med en samurai. Sånn sett faller den inn i en trend i tida, men historien er overlegent noe av det best fortalte jeg har sett på lenge, og slett ikke platt.

Sienkiewicz på sin side har med Miller som manusforfatter lagd nye versjoner av klassikerne Daredevil og Elektra. Daredevil er normalt et søpelblad og har vært på norsk under navnet Demonen. Hos Sienkiewicz blir det et kraftig oppgjør med endel heltekisjeer. Elektra er en figur som har hatt gjeesteopptreden i endel andre superhelters blader. Her er mye fløring med samuraitradisjonen, og den inneholder tildels mye vold. I nytgaven er det både en skikkelig røverhistorie og en dyktig lagd illustrasjon om en ny måte å se verden på. For begge seriene gjelder at de må sees før man tror at dette går an.

Når mennesker blir mus

Art Speigemann:

Maus. Cappelen, 159 sider

149 kroner

«MAUS» SER IKKE UT SOM TEGNESERIER FLEST. For det første er den ikke høy og slank, men liten og tykk. For det andre er den hverken morsom eller vakker. Den er derimot enda et bevis på at tegneserier er et medium for folk som har noe å fortelle. Boka er historien til Vladek Spiegelmann, polsk jøde. Hovedvekta er lagt på hans egne og kona Anja sine opplevelser fra begynnelsen av tredvetallet og fram til vinteren 1944. Som en ramme rundt ligger samtalen mellom Vladek, hans nye kone og Art Spiegelman. Art er Vla-

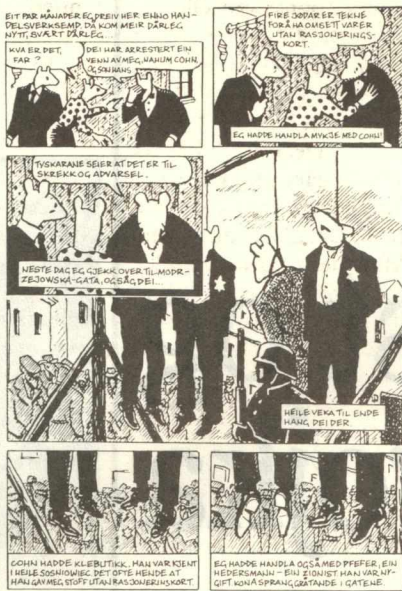

deks sønn og boka tegner/forfatter.

I boka er personene utstyrt med dyrehoder. Jødene er mus, polakkene er svin og tyskerne er katter. Dette gjør at personene får en begrensning, men uttrykksfull mimikk. Tegningene er i det hele tatt skrapa til beinet, her er det historien som står fremst. Vladek er i den polske hæren da krigen kommer, blir tatt til fange av tyskerne men slippes løs. Livet vender så tilbake til det normale. Nesten. For reipet strammes. Vi får en ubamhjertig skildring av hvordan folk tenkte, om valgene som blei tatt, om hvordan folk prøver å komme unna en situasjon som blir verre og verre. Men som sagt, reipet strammer seg, og Vladek og Anja sin flukt havner der vi hele tiden har visst at det ville ende, i den polske landsbyen Oswiecim, i Mauthausen. Men historia ender

ikke her, for Vladek og Anja Spiegelmann overlever.

Boka har altså en rammefortelling:

Samtalene mellom Vladek og sønnen Art hvor faren forteller sin historie fra ergometersykkelen i dagens USA. Gjennom disse samtalen lærer vi både bokas forfatter Art, og Vladek bedre å kjenne. Et forhold mellom to steile personligheter, på hvert sitt vis prega av det som skjedde, er beskrevet så erlig at det er vondt å lese. Gjennom Arts tilbakeblikk på sin egen oppvekst får vi en annen innfallsvinkel til det som skjedde med foreldrene hans på vei gjennom Mauthausen, og hvilke spor dette etterlot seg.

Anmelderen trodde han kjente den delen av Europas historie godt nok,

men satt letter sjokkskadd tilbake i stolen da han la boka fra seg for første gang. Nettopp den lavmælte, intense fortellermåten gir et innblikk i hvordan virkeligheten var. Og derfor er boka skremmende aktuell. Den gir en mulighet til å se bak de kalde fakta som vi ikke kan la gå fra oss. Den gir et innblikk i hva som skjuler seg i statistikkene, hva det betyr å være forfulgt når verden snur ryggen til og reipet strammer seg.

Franske røverhistorier

Enik Bilal og Pirre Christin:

Steinskipet Semic, 60 sider

64 kroner

HVA SKJER NÅR FRANSKE KAPITALISTER vil kjøre sin egen variant av distriktutvikling i Bretagne? Det meste, viser det seg i «Steinskipet» av Enik Bilal og Pierre Christin. Albumet er fra 1976, og er altså lagd før de historiene som allerede er kommet på norsk fra dette paret. Selv om det ikke er like krast politisk som «Den sorte ordens falanglister» eller «Jakten» er det allikevel nok å sette tenna i.

Konfliktene blir klart streka opp i åpninga. Vi får se noe som viser seg å være lysbilder an den Bretonske fiskerlandsbyen Trehoet med de planlagte nyvinningene: Motorvei,

kjøpesenter, internasjonalt hotell og svømmehall med olympiske mål. Lys-tachten, direktørene og ministrene sitter å legger skumle planer i, renner så nesten en lokal fiskebåt i senk. Vi er i gang, by mot land.

Personalgalleriet består av blandt annet de lokale fiskere, verftsarbeidere, småbønder, den gamle nasjonalisten som bare drømmer om bomber, og ikke minst den mystiske fremmede. Den mystiske fremmede er en figur Christin og Bilal har brukt før (La Croisiere des oublies, ikke utkommet

på norsk). Han bare plutselig er i historien og forsvinner tilgake i det ukjente når historien er slutt. Imens holder han en distanse til det som skjer. Han deltar ikke direkte i handlingen, men er som en motor som får det hele i gang. Han ser ut som en eldre, sliten freaker der han trasker rundt med langt hår og vinterfrakk, og vi får klare indikasjoner på at han kan mere enn sitt fader-vår. Konflikten «løses» ved at Trehoet plukkes ned, stein for stein, og fraktes sammen med innbyggerne til Ildlandet. De døde står opp fra gravene og blir med i den gamle slottsruienen, som også kaster loss. Tilbake til direktørene og gnir seg i hendene, nå får de plass til et atomkraftverk i tillegg til hotellet, motorveien osv. Og her ligger noe av styrken i albumet. På den ene sida får vi en flott tegna og godt jugi skråne som er stor underholdning. De gode vinner jo, med sin blanding av magi og sunt bondevett. På den andre siden får vi en god beskrivelse av konflikten sentrum-utland i Frakrike, en beskrivelse som er like holdbar i dag. Og her

er det historia tar oppgjør med seg selv så og si. Sluttpoenget blir nettopp at flukten aldri kan bli annet enn en utopi. Menn hygg deg gjerne med de slående replikkene og sugerende tegningene fordert.

KJETIL LENE

Glasnost og Perestrojka

DE REVOLUSJONÆRE FORANDringene i samfunnet har brakt motsigelsen mellom på den ene siden kravene om fornyelse, kreativitet og skapende initiativ, og på den andre siden konservatisme, inert og egoistiske interesser i forgrunnen. Et utslag av den reelt eksisterende motsigelsen er misforholdet mellom massenes voksende aktivitet, og den ennå seiglivet byråkratiske arbeidsmåte på de forskjellige områder, og forsøk på å fryse ned omstillingen. Å overvinne denne motsigelsen krever hurtige og energiske foranstaltninger, både i kaderpolitikken og i befestelsen av nye metoder og normer i parti, stat og samfunnsliv. *M. Gorbatsjov - plenums møte i SUKPs sentralkomite 25-26.06.87*

PARTISJEF OG MEDIAJAPPER

Bondesønnen og juristen Mikhail Sergejevitj Gorbatsjov født 2. mars 1931, overtok som partisjef i Sovjetunionens kommunistiske parti etter en periode hvor tre partisjefer døde i rask rekkefølge. Først Bresjnev i 1982 etter å ha sittet som leder siden 1964. Andropov i 1984, og Konstantin Tsjernenko den 11. mars 1985 Dagen etter Tsjernenkos død sto Gorbatsjovs fotografi og biografi på første side i alle sovjetiske aviser. Og en ny æra var i emning.

Mannen hadde mediatekke. Han evna å fokusere blikket i fjernsynskameraet og uttrykke artikulerte lyder, samtidig virke sjarmerende og uten å bruke skoen som hammer. Det vestlige pressekorps falt sammen i nesegrus beundring over dette mediafenomenet fra øst. Det at han også hadde en fortryllende liten kone som kunne utveksle kakeoppskrifter med Nancy mens gutta diskuterte politikk, fjernet de siste rester av motforestillinger.

Vårt pressekorps og våre synsere sitrer formelig av spenning når spørsmålet reiser seg som fra *en* strupe: Perestrojka og Glasnost - Omstilling og Demokratisering, vil han lykkes? Dette verdens åttende underverk - Sovjetunionens åttende leder ridende på sin hvite hest, kjempende mot stivna byråkrati, maktmisbruk og antidemokrater. Vil han lykkes, eller vil privilegieskiktet nedekjempe han i frykt for å miste sine goder? Personlig håper jeg at Mikhail Gorbatsjov ikke lykkes. Ei heller ønsker jeg seieren til det snyltende byråkratskiktet. En reell glasnost vil det bare bli hvis folket sjøl tar makta. Ikke med Gorbatsjov, med herskerklassen - men mot dem, og for seg sjøl. Jeg er sikker på at hvis gamle Stakhanov hadde blitt forespurt om emnet, ville han ha sagt - *Det var jo ikke dette jeg jobba så jævlig for.* Så ville han ha lagt seg til å sove igjen i påvente av den store vårløsninga.

HVORFOR GLASNOST?

Hvorfor så denne demokratiseringskampanjen? Hvorfor går partisjefen i spissen for demokratisering i et land hvor nettopp hans parti er enerådende? Ei kampanje som hvis lykkes vil frata partiet en del av den makta det nå har. Det er så vidt jeg kan se tre mulige svar på dette. Det ene er at Gorbatsjov lider av undertrykt humanisme fra barndommen, som bare må ut. Det andre er at reformkrav har blitt presset fram fra grunnplanet, og det tredje er at Gorbats-

Tilsynelatende større åpenhet fra øst og økt tilnærkelse fra vesten har også gitt seg uttrykk i moteverden. I vinter skal det vere sovjetiske inspirert, til våren sier moteekspertene at det skal bli mer cowboy inspirert. Bare for balansens skyld? (bildet er hentet fra en mote katalog fra Adelsten.)

Stakhanovbevegelsen ble et begrep i den unge Sovjetstaten. Et symbol på hvilke enorme krefter som kan utløses i mennesket hvis det er noe man virkelig tror på. Bygging av den sosialistiske staten var drivkraften, sin egen arbeidskraft var middelet. Hvis gamle Stakhanov hadde våknet opp fra sin grav til dagens Sovjet, ville han helt sikkert tatt sin død av det.

jovs fløy ser nødvendigheten av ei viss demokratisering for å oppnå noe annet. Partilederns menneskelige ansikt har jeg svært liten tro på, og så vidt jeg vet har statsmakta i Sovjetunionen greid å undertrykke enhver form for organisert motstand mot regimet - så jeg aner et komplott. Et stort og jævlig komplott som alle arbeidsfolk rundt omkring på den gulbrune

kloden vår er i befatning med. En legitimert demokratisk rett til å jobbe seg ihjel for å skape profitt til andre - under dekke av frihet. En frihet du faktisk tror på.

Våknet opp Ivan! Jobb mer, drikk mindre, ta ansvar. Produser verdier for oss med hendene dine Ivan, så skal du i gjengjeld få lov til å si offentlig at vi er noen drittsekker. Dette er frihet under ansvar. Retten til å kri-

tisere bestemmes herved etter evnen til å yte. GLASNOST OG PERESTROJKA!

PERESTROJKA — OMSTILLING

Omstilling er et begrep de fleste av oss har møtt. Industrien må omstilles for å møte fremtidens utfordringer, og for å få en sunn

FOTO: NTB

I de siste årene har det vært flere møter på topp-plan mellom Ronald Reagan og Mikail Gorbachov. Mener dette uttrykk for reell glasnost?

og konkurransedyktig økonomi, sier vår industriminister. Dagsrevyens Olav Gran Olsson er mer enn enig, og lurer på om det går for nok - om ikke vi alle må yte enda litt mer for å styrke konkurranseevnen og sikre økte eierinntekter. La oss høre hva Tatjana Zavslavskja har å melde om de økonomiske problemene i Sovjetunionen. Hun er en av de mest innflydelsesrike økonome der borte. *Produksjonsforholdene i Sovjetunionen er foreldet. De utgjør et hinder for økonomisk utvikling. De har skapt en arbeidertype som er lat, uærlig og ansvarsløs. den sosiale mekanismen tar ikke vare på menneskenes skapekraft.* Rene ord for pengene. Det økonomiske systemet har stagnert, og arbeidsfolket er lat, uærlig og ansvarsløs. Det blir ingen økonomisk stormakt ut av dette. Ivan må disiplinere seg og ta ansvar for sitt arbeide, og det økonomiske systemet må omstilles så det kan vendes fra stagnasjon til et sunt og vekstkraftig system.

Eiere og ledere av konserners største hovedbry, er å produsere mest mulig profittabelt - inneha den reelle kontrollen over konsernet, og ideelt sett ha størst mulig grep over markedet. Problemer som reiser seg er f.eks. om markedet er kjøpekraftig, om varene er salgbare. - Er arbeidskraften kvalifisert, produktiv og bedriftslojal? Er produksjonsutstyret godt nok og moderne nok til å hevde seg i konkurransen med andre? Og endelig, er organisasjonsstrukturen tilfredsstillende? Smidigheten, om alle ledd fungerer som de skal - om arbeiderne og lederskiktet får gjort det de skal, og tar ansvar: for bedriftens ve og vel - les eierinntektenes ve og vel.

Dette bruker folk som SAS-sjef Janne Carlsson tid på, og dette bruker og en del folk i ledelsen i ei svær statsbedrift i øst tid på. Tatjana Zavslavskaja skal igjen få slippe til med sin mening om årsaken til den økonomiske stagnasjonen i Sovjetunionen. Vi mener at den ligger i produksjonsforholdene - og derigjennom også mekanismene for statlig styring av økonomien - ikke henger med utviklingen til produktivkraftene. Mere konkret betyr dette at systemet ikke klarer å sikre en tilstrekkelig effektiv utnyttelse av samfunnets arbeidsmessige og intellektuelle potensiale.

Sovjetunionens Øverste Sovjet vedtok

på sitt møte den 29.-30. juni 1987 en forordning om omstilling av den samfunnsøkonomiske styringen. De mest karakteristiske trekk ved dette nye styringssystemet er for det første en organisk sammenlenking av personlige og kollektive interesser med hele folkets interesser. For det andre blir midtpunktet i det samlede styringssystemet bedriften - innføring av full rentabilitets-

beregning og selvfinansiering. For det tredje skal et samlet styringssystem i praksis sikre et tett samvirke mellom de viktigste delene i de økonomiske mekanismene. For det fjerde skal det på alle nivå i maktapparatet skje en endring fra kommanderende og administrative styreform, til økonomiske. Dette betyr at sovjetøkonomien skal bli mer markedsorientert, at økonomisk

planlegging og ansvar for gjennomføringen skal helt ned på bedriftsnivå.

Bedriften må kunne framvise økt produktivitet og resultatmessig overskudd for å forsvare sine investeringer, utbetale lønn til sine ansatte. - Samt at bedriftene, kollektivene får ansvaret for det sosiale sikrings-systemet. For framtiden skal virksomhetene selv bygge og drive boliger, barneinstitusjoner, klubber og fritidshjem. Skikkelig kasernedisiplin - Stå på Ivan, det er din egen feil hvis bedriften går så dårlig at vi ikke har råd til å bygge barnehager til unga dine!

Ministerpresident Nikolaj Rysjkov: *Virksomhetenes produksjonsmessige og sosiale utvikling vil fra nå av være direkte, ja strengt, avhengig av virksomhetenes resultater, av de midler, som er inntjent av arbeiderkollektivet. Dette vil gi en kraftig stimulans til å utvikle folks initiativ. Våkn opp kamerat! Ingen armer ingen kake!*

ASGEIR V. RAMSEJELL

Perestrojaka og Glasnost - Omstilling og demokratisering. Vil han lykkes?

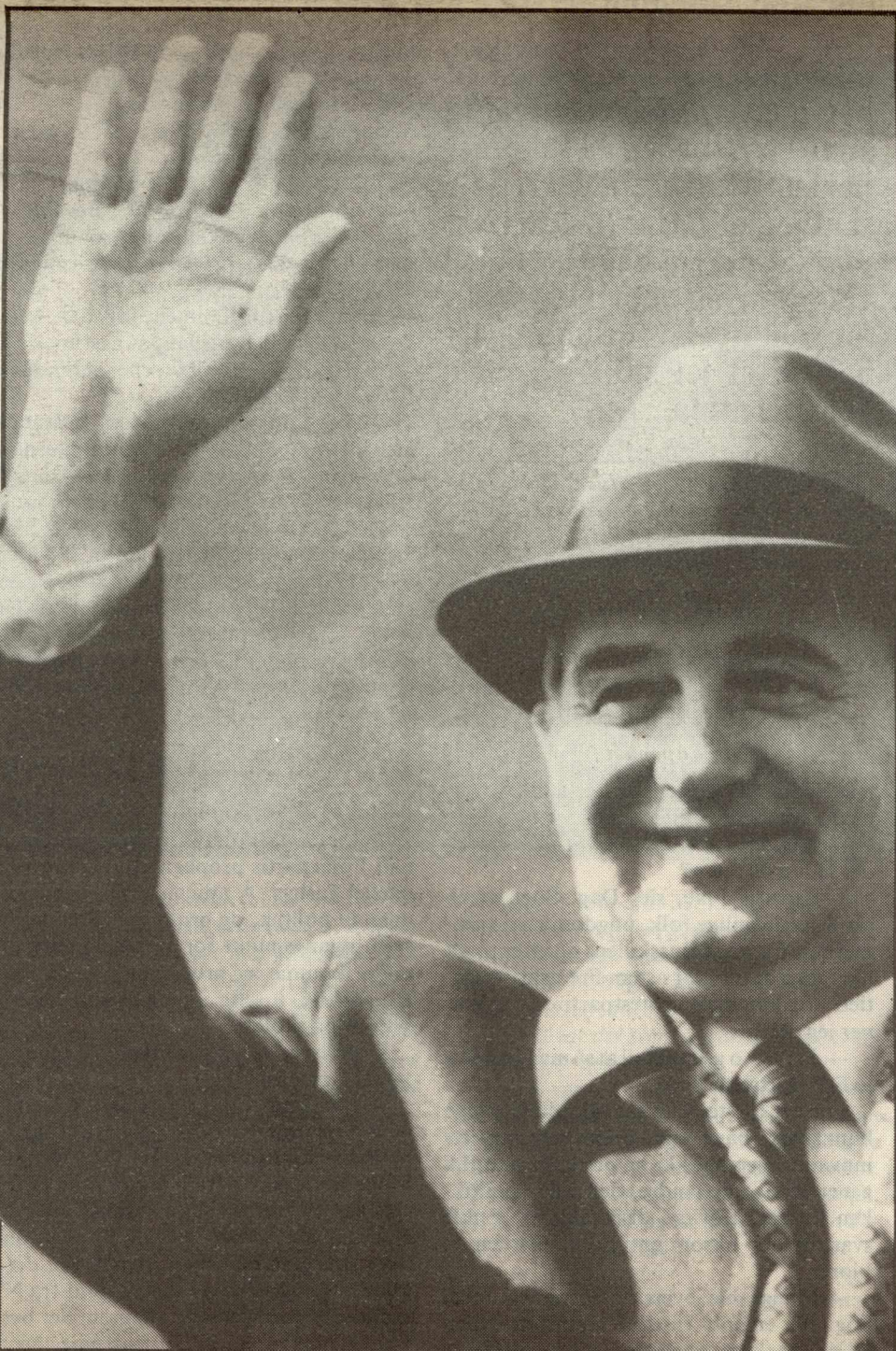

FOTO: NTB

Endepartementsbygning i Moskva. Utenfor ser vi diplomatbilene på rekke og rad.

FOTO: SIGRID JANSEN

«Pratmaker» og rebell

MIN VISJON ER AT VI I LØPET av ett til to år klarer å få en god del skoler, gymnasiastutvalg og yrkesskole-distriktsutvalg til å arrangere en sentral anti-rasistisk konferanse, og ha sentrale markeringer. Dag Thoresen (19), elevrådsleder på Sogn videregående skole, har høye målsettinger for det anti-rasistiske arbeidet på de videregående skolene framover. Så er da Sogn også en skole som har stilt seg i spissen for å organisere kampen mot rasismen. I disse tider et utgangspunkt som i sannhet er verdt et intervju.

I høst deltok mellom 1000 og 1500 Sogn-elever på et allmøte hvor mobilisering mot rasismen var satt i sentrum. Allmøtet kom på et tidspunkt hvor mye oppmerksomhet var retta mot innvandrings- og asylsøker-spørsmål, og økende rasisme. Fremskrittspartiets store framgang i valget gjorde ikke akkurat spenninga rundt disse sakene mindre. Men foranledninga til allmøtet kom tidligere.

NAZISTPROPAGANDA

— Rundt jul i fjor mottok elevrådet propaganda fra Nasjonalt Folkeparti, og etter vinterferien var skolen grisa til med NF-slagord. Det førte til at folk ble både forbanna og oppgitt, for Sogn har vært en skole hvor folk har fungert OK sammen sjøl om den har vært sammensatt av elever med forskjellig bakgrunn, forteller Dag.

— Vi har hatt bombetrusler mot skolen før, på grunn av at vi har mange fremmedspråklige elever, og at skolen har markert seg anti-rasistisk. Så vi kan si at folk har blitt pressa mye sammen, det har skapt større enhet. Mange lærere har tatt rasisme opp i norsktimene, og rektor har nevnt det i åpningstalen når skoleåret begynner.

Tilsammen er det ca. 4000 elever som på et eller anna vis er tilknyttet Sogn, og av disse er 1500-2000 dagelever. Omlag 250 er fremmedspråklige, dvs. ikke norske statsborgere. Alt i alt rommer skolen elever fra 32 ulike nasjonaliteter.

I høst kom det så mer propaganda fra Nasjonalt Folkeparti. Her påstås det bl.a. at det er innvandrerne som har bragt HIV-smitten til Norge, at innvandrere kommer til Norge for å ødelegge kristendommen, og at det om 90 år vil være 11 millioner asiater og 5 millioner afrikanere i Norge.

— På denne bakgrunnen ble det satt ned et foreløpig utvalg, som skulle arbeide for å få arrangert et allmøte. Det var den forrige elevrådslederen som tok initiativet, og det ble jobba for at det nye elevrådsstyret skulle ha noe å starte på, sier Dag.

— Vi bestemte at det skulle være bare elever som skulle stå for arrangementet av allmøtet. Tidligere har det vært mye «autoriteter» - folk fra anti-rasistisk senter, lærere osv. - som har gjort sånne ting. Nå var det vi som lagde innledninger, fant fakta, lagde løpesedler.

— Mellom 1000 og 1500 på allmøte. Hadde du venta at så mange skulle komme?

— Jeg hadde håpa det, men at det gjorde det var jo positivt, svarer Dag. Vi hadde kjørt mye informasjon på forhand. Men det hadde og sammenheng med at det nå er mye bles om asylsøkere og innvandring, og at folk må velge ei side fordi det angår dem direkte. Og det var et veldig aktuelt tema.

» **Mye av grunnen til at jeg kan analysere og se sammenhenger kommer fra kunnskap jeg har fått gjennom Rød Ungdom. Hvis jeg ikke kunne ha satt lærermangel og anti-rasisme i et perspektiv - uten ei helheltig analyse - ville jeg ha kommet jævlig til kort. Og det å ikke si at jeg er RUer hadde vært «unfair play», både mot Rød Ungdom og mot elevene. I forhold til elevene hadde det betydd at jeg gikk og lurte dem hele tida..** »

Sjøl om det ikke ble kjørt fram i utgangspunktet, kom spørsmålet på banen i valgkampen. Utspill som RVs «1 million innvandrere til Norge» bidro til det.

27 PROSENT TIL FRP

Når valgkampen blir nevnt, bringer det oss over til et poeng som av mange blir oppfatta som et aldri så lite paradoks. For mens Sogn på den ene sida har markert seg kraftig mot rasismen, gjorde Fremskrittspartiet det på den andre sida skarpt under skolevalget, med 27 prosent av stemmene.

— Ble du overraska over at FrP gjorde det så bra på Sogn?

— Egentlig ikke, sier Dag. Sogn er en skole med vanlige folk, ungdom som kommer rett fra ungdomsskolen, og etter at alt ble fucka opp rundt «stem Fremskrittspartiet, ungdommens protestparti», så skjønner jeg det.

— Jeg ser to grunner til at så mange stemte FrP, fortsetter han.

For det første, folk mangler jævlig mye kunnskap, både om Fremskrittspartiets innvandringspolitikk, og om FrPs politikk generelt. For det andre, den enkle politikken de har. Kortere discotekkøer. Enkle svar, og den liksom anti-politikerstilen de kjører.

— Mange ble overraska, spesielt fordi Sogn har en anti-rasistisk tradisjon. Noen lærere og elever trodde at Sogn skulle holde

stand. Men det mener jeg at vi fortsatt gjør — for man er ikke rasist om man stemmer Fremskrittspartiet. Og det var mange elever som følte seg tråkka på tærne av sånne hentydninger. Når en av politikerne sa at FrP var rasistisk, var svaret at det var ikke derfor de hadde stemt på dem.

BAKGRUNN FOR RASISMEN

— Hva mener du er bakgrunnen for rasismen?

— Når det gjelder rasismen, er det tre ting jeg mener er viktig, svarer Dag.

Først, den typen rasisme som skolen har blitt utsatt for. Det som var mye av bakgrunnen for allmøtet.

Videre, den såkalte «institusjonelle» rasismen, som forslaget til ny Utlendingelov, og regjeringas mistenkeliggjøring av asylsøkere. For eksempel justisminister Helen Bøsterud, som sier at 75 prosent av asylsøkerne egentlig er økonomiske flyktninger. Da vil folk tenke at 25 prosent har flykta, resten er her for å ta pengene våre. Eller ta utspillet om masseutvisning av Kosovajugoslaven. Det er regjeringas rasisme som fører til fordommer.

Til slutt, de fordommene folk har. At det ser «rart» ut med turban, at asylsøkere lever fett på høyfjellshotell, eller at hinduene feirer «jul» 22. oktober.

— For å kunne nærme oss hverandre med utgangspunkt i likeverd må vi fjerne de to første formene for rasisme, sier Dag. På Sogn har vi hatt internasjonal kulturmonstring i fjor, og vi skal ha det i år også. Sånn vil folk lære om andre sin kultur, bli kjent med andre, og ha det ålreit sammen. På den måten kan de lære om innvandrere at «han er OK». Men samtidig, så lenge vi har den institusjonelle rasismen, så gjenskapes holdninger som diskriminerer innvandrere og asylsøkere.

ANTI-RASISTISKE GRUPPER

Allmøtet på Sogn munna ut i flere ting: Et vedtak som kraftig tar avstand fra Nasjonalt Folkepartis propaganda, og krever at partiet forbys. Å anmelde NF-propagandaen til politiet, og bruke vedtaket om NF som utgangspunkt for å anmelde det som måtte komme av propaganda i framtida. Og endelig, å sette i gang ei anti-rasistisk gruppe på skolen.

— Hva er de viktigste sakene denne gruppa skal drive med?

— Meninga er at gruppa skal drive mye med opplysningsarbeid, og være et springbrett for diskusjoner, svarer Dag. Den skal jobbe for å skaffe fram fakta, sånn at folk sjøl kan ta stilling. Og vi skal gi informasjon om statens politikk, og finne ut om i hvor stor grad den er en trussel. For det er klart at nesten enhver tar avstand fra NF-rasismen, men å trenge gjennom det byråkratiske tåkepratet til Justisdepartementet

og regjeringa krever mer av kunnskap og analyser. Samtidig må den samarbeide i forhold til InterSogn, som er interesseorganisasjonen til de fremmedspråklige elevene på skolen.

Sjøl om Sogn er en yrkesskole, har de tatt kontakt med Norges Gymnasiastsamband (NGS) og Oslo Gymnasiastutvalg, og fått en del positiv respons derfra.

— Målet er at vi som den største videregående skolen i landet, med flest fremmedspråklige elever, kan være et utgangspunkt for en anti-rasistisk bevegelse for hele landet. Det er viktig at også skoler hvor de i dag kanskje ikke har innvandrere kan komme i gang nå, ellers går det an å bli tatt på senga.

— Vi har tenkt å kontakte andre skoler, med utgangspunkt i Oslo, og gå gjennom NGS og Yrkesskoleelevenes og Lærernes Interesseorganisasjon (YLI) for å få spredd ideen. Særlig YLI har en del erfaringer med interessekamp for fremmedspråklige elever.

— Målet er å starte anti-rasistiske grupper, med utgangspunkt i elevbevegelsen, NGS og YLI. Og vi må sjølsagt også samarbeide med anti-rasistisk senter og SOS-rasisme. Hvis vi får kjørt i gang nå, kan vi kanskje få starta anti-rasistiske grupper i Oslo på yrkesskolene og en del gymnas i løpet av dette skoleåret, sier Dag, og legger vekt på at alle som er interessert må kontakte elevrådet på Sogn, som gjerne stiller opp med tips og erfaringer. — Det er mulig at vi inviterer elevrådsledere fra både gymnas og yrkesskoler til et møte snart for å diskutere planer framover.

ANSVAR SOM ELEVRÅDSLEDER

— Du er elevrådsleder på landets største videregående skole. Gjør det at du føler et spesielt ansvar?

— Jeg føler et ansvar fordi de tingene vi gjør i større grad kan påvirke flere, få ringvirkninger, svarer Dag. Sogn er en skole som lettere kommer ut og blir lagt merke til.

— Samtidig er det viktig å få fram at vi har et så dyktig elevrådsstyre og så mange politisk interesserte folk at vi klarer å orientere oss i landskapet og vite hva vi skal gjøre. Det er viktig - i og med at vi kan ha gjennomslagskraft overfor andre - at vi ikke gjør feil.

— Alt arbeidet må vel gjøre elevrådsstyret bra sammensveisa?

— Ja, at vi gjør ting sammen, sveiser oss sammen. Og vi har et bra samarbeid med InterSogn. Men det er ikke bare anti-rasisme vi holder på med. Nå er det Operasjon Dagsverk, lærermangel på grafisk, og dusj- og garderobeforhold i gymsalen som vi jobber med i tillegg til anti-rasismen.

RØD UNGDOM

— Sjøl er du medlem i Rød Ungdom. Ser du

på det som en konflikt i forhold til å være elevrådsleder?

— Jeg er vel mer kjent som elevrådsleder, sjøl om jeg har vært med på å dele ut Klassekampen og Rød Ungdom- løpesedler. Men jeg mener det er helt feil å være «flau» av å være RUer. Det er noe å være stolt over. Mye av grunnen til at jeg kan analysere og se sammenhenger kommer fra kunnskap jeg har fått gjennom Rød Ungdom. Hvis jeg ikke kunne ha satt lærermangel og anti-rasisme i et perspektiv - uten ei helheltig analyse - ville jeg ha kommet jævlig til kort. Og det å ikke si at jeg er RUer hadde vært «unfair play», både mot Rød Ungdom og mot elevene. I forhold til elevene hadde det betydd at jeg gikk og lurte dem hele tida.

Egentlig var det snekker eller tømrer Dag ville bli, men en dårlig rygg satte en stopper for de planene. Nå går han på grunnkurs i elektrofag - «loddning, regne ut motstander, finne ut hva alle disse dingsa inni en radio er, dioder og sånn. Og lære og legge kabel, sette opp støpsler, lamper og brytere». Han regner med å fortsette det neste året på installasjon, hvis han ikke går rett på som lærer. Studielån er som kjent ikke billig.

Tidligere har han gått gymnaset på Linderud, «noe de fleste gjør fordi de ikke veit noe anna», som han sier det. Her dreiv han også med elevrådsarbeid, og det siste året satt han i styret i Oslo Gymnasiastutvalg.

— På gymnaset prøvde vi å trekke i gang anti-apartheidgrupper. Men det var vanskelig. Så mye har forandra seg, når vi ser

bevegelsene som gjør det mulig å starte anti-rasistiske grupper. Det er kanskje fordi det har kommet nærmere. Sør-Afrika er langt unna — i dag er det snakk om de samme tingene her, forteller Dag.

— *Hva var det som gjorde at du begynte å interessere deg i politikk?*

— Det var mens jeg gikk på ungdomsskolen, Skøyenåsen ungdomsskole. Det første var 3. verdenspørsmål, forskjellene i-land/u-land. Urettferdighetene i verden. Jeg har alltid vært en pratmaker og rebell. Det høres fint ut. Dag ler litt av sin egen karakteristikk av seg sjøl.

— *Ja, stemmer det?*

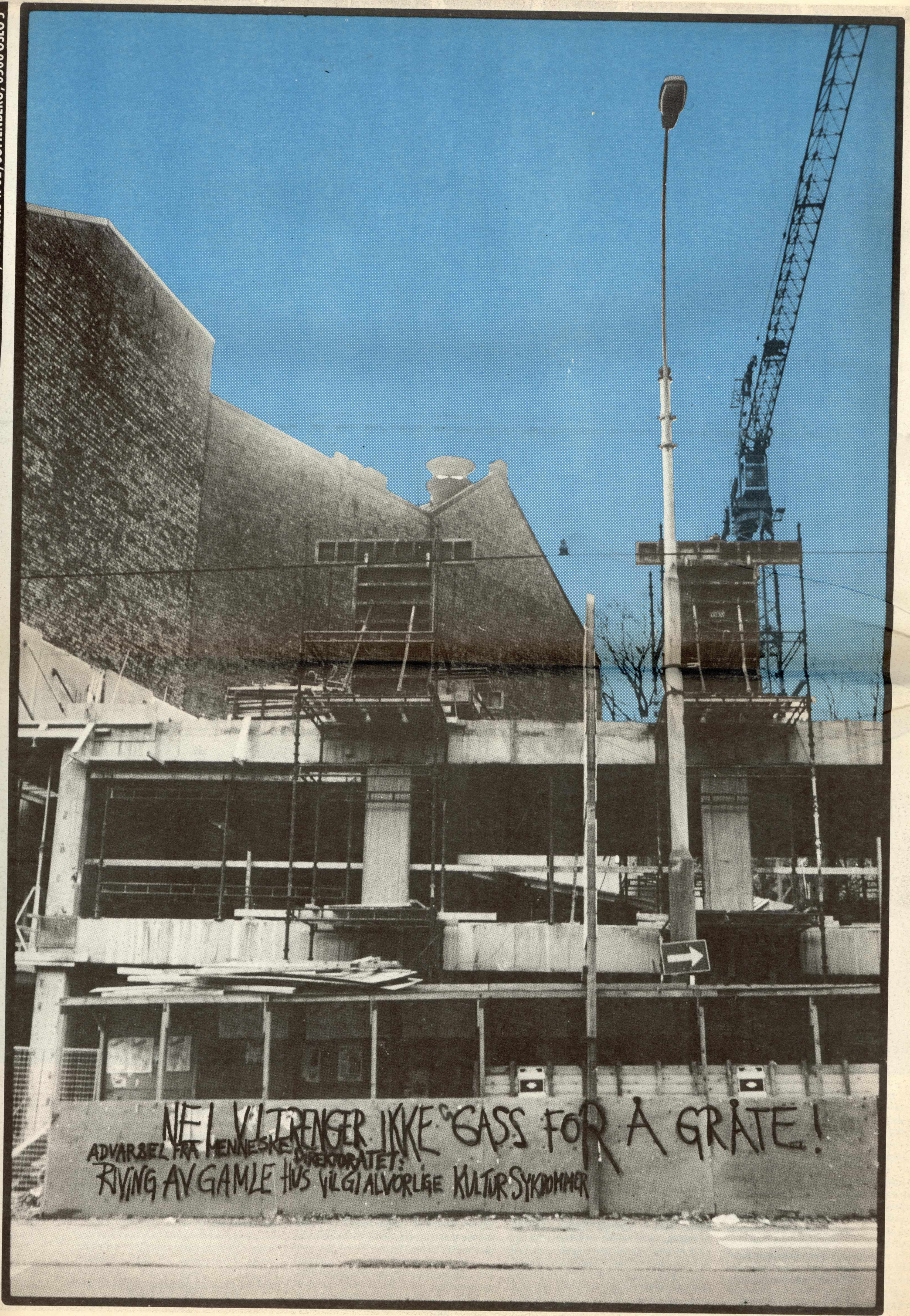
— Jeg har alltid vært en som prata i klassen, sier Dag.

At Dag Thoresen har snakketøyet i or-

den, er undertegnede notatblokk det beste bevis på. Men fordi en pratmaker er en som prater uten å gjøre noe, står ordet i anførselstegn i tittelen til intervjuet. For Dag og elevrådet på Sogn ønsker å *gjøre* noe i kampen mot rasismen.

Hvis du som leser dette vil gjøre det samme, og vil ha tips fra Sogn, kan du skrive til: Sogn videregående skole v/elevrådet, Sognsveien 80, 0855 Oslo 5. Eller ringe 02 / 23 10 80 mellom 11.30 og 12.00, og spørre etter elevrådskontoret.

LEIF STEINHOLT

NEI VILTRENGER IKKE GASS FOR Å GRÅTE!
ADVARSEL FRA MENNESKE DIREKTORATET:
RIVING AV GAMLE HUS VIL GI ALVORLIGE KULTUR SYKDOMMER